

**UNIVERZITA KARLOVA**  
**HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA**

**Možnosti využití Olweusova dotazníku v junácké  
organizaci**

**Possibilities of using Olweus' questionnaire in Junák  
Organization**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

Mgr. et Mgr. Anna Pospíšilová, Ph.D.

Autor:

Michaela Urbanová

Praha 2022

### **Poděkování**

Děkuji Mgr. et Mgr. Anně Pospíšilové, Ph.D., za odborné vedení a poskytnuté rady při zpracování této práce.

**Prohlášení**

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Možnosti využití Olweusova dotazníku v junácké organizaci“ vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 1. 8. 2022

Podpis studenta:

## **Anotace**

Bakalářská práce je věnována problematice šikany ve výchovné organizaci Junák – český skaut, z. s. V teoretické části je představena definice šikany, její formy a dále pojmy jako oběť, agresor a ostatní účastníci šikany. Pozornost je zaměřena také na následky šikany a její prevenci. Kapitola je věnována rovněž představení výchovné organizace Junák – český skaut, z. s. (dále Junák), kde je vysvětlena podstata skautské výchovy a její struktura. Je zde uvedena rovněž spojitost skautského programu s prevencí šikany, například možnost vzdělávání skautských vedoucích v této oblasti. Představeny jsou také výchovné kategorie členů Junáka. Poslední kapitola je zaměřena na práci významného psychologa Dana Olweuse. Je zde stručně popsán program, který se týká šikany, a dále jsou uvedeny informace ohledně dotazníku, jenž je součástí praktické části bakalářské práce. Praktická část zahrnuje poptávku ohledně mého šetření. V první fázi jsem v rámci výzkumného šetření využila metodu rozhovoru. Rozhovor jsem vedla se šesti vedoucími junáckých oddílů. Následuje výzkumná část, na jejímž začátku obdrží rodiče členů oddílů dokument o informovaném souhlasu, který donesou na schůzku a na jehož základě dostanou k vyplnění upravený Olweusův dotazník. Výsledky jsou zaznamenány a převedeny do grafů. Cílem bakalářské práce je zjistit reakce v prostředí organizace Junák na možnost měření šikany upraveným Olweusovým dotazníkem. Bakalářská práce poukazuje na problémy šikany, které je v souvislosti s junáckou organizací zapotřebí řešit.

## **Klíčová slova**

šikana, formy šikany, oběť, agresor, prevence, Junák – český skaut, z. s., Dan Olweus, program prevence šikany, Olweusův dotazník

## **Annotation**

The bachelor thesis is devoted to the issue of bullying in the educational organization Junák - Czech Scout, z. s. The theoretical part introduces the definition of bullying, its forms and also terms such as victim, aggressor and other participants of bullying, attention is also focused on its consequences and prevention of bullying. The chapter is also devoted to the introduction of the educational organization Junák - Czech Scout, z. s., where the essence of Scout education and its structure is explained. There is also a connection between the Scout program and the prevention of bullying, such as the possibilities of educating Scout leaders in this area. There are also educational categories of junák members. The last chapter is focused on the prominent psychologist Dan Olweus. It briefly describes the bullying program and information about the questionnaire, which is part of my practical part. The practical part includes a request for my investigation. In the first phase, I used the interview method as part of the research investigation. I interviewed six section leaders. Subsequently, there is a part of the investigation where the parents of the given sections receive informed consent, which they bring to the meeting and on the basis of this they are sent a modified Olweus questionnaire. The results of the reactions of each section are recorded and converted into graphs. The aim of the bachelor thesis is to find out the reactions in the environment of the Junák organization to the possibility of measuring bullying by a modified Olweus questionnaire. The bachelor thesis points out the problems of bullying that need to be solved in connection with the Junák organization.

## **Keywords**

bullying, forms of bullying, victim, aggressor, prevention, Junák - Czech Scout, z. s., Dan Olweus, Bullying Prevention Program, Olweus questionnaire

# Obsah

Seznam zkratek .....	8
Úvod.....	9
1 Teoretická část.....	10
1.1 Šikana.....	10
1.1.1 Charakteristika šikany.....	10
1.1.2 Stadia šikany .....	11
1.1.3 Dělení šikany .....	12
1.1.4 Účastníci šikany.....	15
1.1.5 Řešení šikany .....	17
1.1.6 Následky šikany .....	17
1.1.7 Prevence šikany .....	18
1.2 Junák .....	18
1.2.1 Vymezení junácké organizace .....	18
1.2.2 Věkové kategorie .....	22
1.2.3 Principy a metody skautské výchovy.....	22
1.2.4 Vzdělávání a opora skautských vedoucích v oblasti šikany .....	24
1.3 Olweusův dotazník o šikaně.....	25
1.3.1 Dan Olweus.....	25
1.3.2 Program prevence šikany .....	25
1.3.3 Dotazník o šikaně.....	26
2 Praktická část.....	28
2.1 Cíl výzkumu .....	28
2.2 Metody výzkumu .....	28
2.3 Upravený Olweusův dotazník o šikaně.....	28
2.3.1 Digitální formát dotazníku.....	29
2.3.2 Porovnání školního prostředí a prostředí organizace Junák .....	29
2.4 Poptávka.....	30

2.5	Charakteristika vybraných oddílů .....	31
2.6	Reakce vedoucích na možný problém šikany v Junáku .....	32
2.6.1	Výsledek rozhovorů .....	37
2.7	Aplikace upraveného dotazníku ve skautských oddílech.....	38
2.7.1	Průběh šetření .....	38
2.7.2	Výsledky šetření .....	39
	Závěr .....	43
	Seznam použité literatury .....	44
	Seznam příloh .....	48
	Přílohy.....	49

## Seznam zkratek

- DO – anonymní zkratka pro oddíl
- KRJ – krajská rada Junáka
- KV – anonymní zkratka pro vedoucího oddílu
- MV – anonymní zkratka pro vedoucího oddílu
- NJ – náčelnictvo junáka
- NO – anonymní zkratka pro oddíl
- NV – anonymní zkratka pro vedoucího oddílu
- OBPP – Olweus bullying prevention program
- OBVQ – The Olweus Bully / Victim Questionnaire
- OO – anonymní zkratka pro oddíl
- ORJ – okresní rada Junáka
- OV – anonymní zkratka pro vedoucího oddílu
- RSRJ – rozhodčí a smírčí rada Junáka
- s. – strana
- Sb. – Sbírkky
- SO – anonymní zkratka pro oddíl
- SV – anonymní zkratka pro vedoucího oddílu
- ŠO – anonymní zkratka pro oddíl
- ÚRKJ – Ústřední a revizní komise Junáka
- VJ – výchovná jednotka
- VOJ – vyšší organizační jednotka
- VRJ – Výkonná rada Junáka
- VSJ – Valný sněm Junáka
- VV – anonymní zkratka pro vedoucího oddílu
- z. s. – zapsaný spolek
- ZO – anonymní zkratka pro oddíl
- ZOJ – základní organizační jednotka



## Úvod

Cílem bakalářské práce je zjistit reakce na potenciální možnost šikany v organizaci Junák. Tedy zjistit, zda je toto téma v oddílech probíráno, nebo se naopak jedná o problematiku, které až tak nevěnují pozornost. Práce se dělí na dvě části. První část práce – teoretická – se věnuje třem hlavním tématům. První z nich pojednává o tématu šikany, je zde vysvětlen její význam, prevence a formy. Druhá hlavní kapitola se věnuje junácké organizaci, její struktuře a především výchovné metodě. Poslední část je věnována Danu Olweusovi a jeho preventivnímu programu proti šikaně, a to včetně jeho dotazníku. V praktické části jsem provedla rozhovory s šesti respondenty – vedoucími skautských oddílů – a následné šetření. Rozhovory jsem zaznamenala. Ve druhé fázi jsem zjišťovala reakce rodičů na plánované šetření upraveným Olweusovým dotazníkem. Podle mého názoru je šikana velmi rozšířeným jevem. Nicméně pod tímto pojmem si spousta lidí představí především šikanu na školách. Ale škola není jediným místem, kde se můžeme potkat s agresorem. Junák představuje organizaci bezpečnou a vhodnou pro výchovu, ale už se nemluví o tom, že i zde se může šikana vyskytnout. Proto má tato práce jako hlavní cíl zjistit, zda vedoucí a rodiče budou vůbec se šetřením šikany souhlasit a zda se budou objevovat nějaké významné reakce na toto téma. Sama jsem jako vedoucí řešila problém šikany v našem středisku, takže vím, jak může být tato situace nepříjemná, pokud s ní neumíme pracovat nebo nemáme připravený plán, jak ji řešit. Právě preventivní programy pomáhají šikanu eliminovat, proto by se měly uskutečňovat nejen na školách, ale i v práci a ve společenských organizacích. Olweus vypracoval dotazník, který je jedním z nejpoužívanějších nástrojů k šetření šikany na škole. Myslím, že pokud je vhodný pro sběr dat ve škole, mohl by se po patřičných úpravách použít i v Junáku.

# 1 Teoretická část

## 1.1 Šikana

### 1.1.1 Charakteristika šikany

Nejprve je důležité vymezit, co to vlastně šikana je, abychom ji lépe porozuměli a v praktické části co nejlépe definovali.

Slovo šikana je francouzského původu – od slova *chicane*. Označuje se jím zlomyslné obtěžování, týrání, sužování, pronásledování, lpění na byrokratické lpění na liteře předpisů. (Říčan, 1995, s. 25).

Pojem šikana poprvé použil pražský psychiatr Petr Příhoda a jako první veřejně promluvil o šikaně, ke které dochází v naší společnosti. Před listopadem 1989 bylo toto téma nevyřčené a předstíralo se, že k takovým situacím nikde ve společnosti nedochází. Podle Marie Vašutové toto slovo bylo v předlistopadovém období více spojeno s armádou. Jeho synonymem bylo slovo „mazáctví“. Naneštěstí se řešení této problematiky cíleně potlačovalo. Z tohoto důvodu neexistují žádné celorepublikové nebo jiné významné průzkumy. Dnes se tomuto tématu věnuje mnohem více pozornosti (Říčan, 1995, s. 25).

Podle švédského výzkumníka Dana Olweuse je definicí šikany agresivní chování, proti němuž je obtížné se ubránit a které se obvykle opakuje. Tato formulace se stala nejrozšířenější definicí. Šikanování je tedy vymezeno obsahem dvou až tří základních znaků. Prvním je záměr ublížit druhému (obecný rys agresivního chování), druhým je nerovnováha sil mezi tím, kdo šikanuje, a tím, kdo je šikanován, a třetím znakem (obvykle) je opakovanost.

Šikana je nicméně v současnosti výraz dost nadužívaný a také nesprávně používán, a to hlavně proto, že z vědeckého hlediska je šikana úzce ohraničený pojem a nemůžeme jím označit každý případ slovní či fyzické agrese na škole nebo na pracovišti. Kolář v první řadě považuje šikanu za nemoc a nemocné chování – „*jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně týrá a zotročuje spolužáka či spolužáky a používá k tomu agresi a manipulaci*“ (Kolář, 1997, s. 20).

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany mezi žáky škol a školských zařízení č. j. 28 275/20000-22 článek 1, odst. (1) definuje šikanu takto: „*Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších*

*důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování, až zneužívání. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví.“*

Měli bychom si uvědomit, že šikana je v této společnosti přítomna již od počátku její existence. Nejvíce mi utkvěla v paměti definice Říčana, který stručně a jednoduše definuje tuto problematiku jako ubližování někomu, kdo se nemůže či nechce bránit při opakovaném jednání a ve velmi závažných případech při jednání jednorázovém (Říčan, 2010, s. 21).

Kolářovo (2001) synonymum pro šikanu na ni pohlíží jako na závislost – je to forma uvolňování vlastního strachu a využívání strachu druhého, na kterou si oba účastníci (či více účastníků) vytvoří závislost. V neposlední řadě je možné brát šikanu jako poruchu vztahů ve skupině, v našem případě ve třídě, kdy dochází k sociopatologickému problému postihujícímu celý kolektiv žáků, tedy nejen agresora a šikanovaného.

### **1.1.2 Stadia šikany**

- **První stupeň (zrod ostrakismu)**

Jde o mírné psychické formy násilí, kdy se slabší člen skupiny necítí dobře. Tento jedinec není oblíben a uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho a dělají na jeho účet drobné legrácky.

- **Druhý stupeň (fyzická agrese a přitvrzování manipulace)**

Je více důvodů pro postup do druhého stádia. Jedna z možností je odreagování žáků prostřednictvím nejslabšího jedince. Druhá možnost může nastat na školních zájezdech, kdy určitý jedinec slouží jako oživení programu. Třetí možností je situace, kdy se ve třídě sejde více agresivních spolužáků, kteří prostřednictvím násilí uspokojují své potřeby. Při bití a týrání zažívají agresori pocit moci, který prolomí poslední zábrany.

- **Třetí stupeň (klíčový moment – vytvoření jádra)**

Ve třetím stupni se vytvoří skupinka agresorů, tzv. úderné jádro, které systematicky spolupracuje.

- **Čtvrtý stupeň (většina přijímá normy agresorů)**

V této fázi se i mírní a ukáznění žáci chovají ke spolužákovi zle, týrají ho, a dokonce u toho začínají pociťovat uspokojení.

- **Pátý stupeň (totalita neboli dokonalá šikana)**

Zde už dochází k nastolení totalitní ideologie šikanování. Studenti jsou rozděleni na dvě skupiny – na agresory a na oběti. Agresoři využívají všeho, co lze zužitkovat. Agresoři ztrácí veškeré zábrany. Chtějí provádět násilí, které považují za normální, dokonce i za legraci. Tento nejvyšší stupeň je typický spíše pro šikany ve věznicích, výchovných ústavech a vojenském prostředí. Ve škole se někdy může projevit v mírnější podobě (Kolář, 1997, s. 127).

### **1.1.3 Dělení šikany**

Šikanu můžeme dělit podle způsobu jejího provedení a dopadu. Existuje šikana fyzická (napadení, bití, utlačování) a šikana psychická (ignorace, nadávky, psychické týrání, vydírání). Dále šikanu můžeme dělit podle místa, kde je prováděna – například šikana ve škole, na pracovišti, v zájmovém kroužku, v rodině a na dalších místech. Existuje také kyberšikana, což je šikana přes sociální sítě pomocí mobilních telefonů, tabletů a počítačů. Tento typ se projevuje vydíráním, posmíváním se, úpravou fotek nebo také zveřejňováním osobních informací.

#### **1.1.3.1 Šikana fyzická**

Tato forma je jednodušeji rozpoznatelná oproti šikaně psychické. U šikany fyzické si můžeme povšimnout dopadů agrese. Může se jednat o nevysvětlitelné modřiny, škrábance, odřeniny, popáleniny a podobné znaky. U nejhorších projevů šikany se setkáváme s nalomenými a zlomenými kostmi, vyraženými zuby nebo vytrhanými vlasy. Šikana fyzická je pro oběť velmi nepříjemná a bolestivá, tím pádem se mnoho lidí domnívá, že šikana psychická není tak strašná a nebolí. Šikana fyzická je samozřejmě velmi bolestivá a traumatizující, ale vzhledem k jejím viditelným dopadům na oběti může vést k včasnému odhalení a jejímu zamezení (Říčan, Janošová, 2010).

#### **1.1.3.2 Šikana psychická**

Oproti šikaně fyzické může být šikana psychická pro okolí oběti v podstatě neviditelná. Samozřejmě je pro oběť také velmi bolestivá (Říčan, Janošová, 2010). Psychická šikana může mít mnoho podob a na začátku může vypadat velice neškodně. Často začíná upozorňováním na určité nedostatky oběti. Jedná se o slovní napadení kvůli fyzickému vzhledu nebo odívání, popřípadě kvůli podprůměrné nebo nadprůměrné inteligenci. Ovšem šikana psychická se nemusí týkat pouze slovního napadání. Součástí je

i odmítání jakéhokoli kontaktu, tzv. nebavení se, nezačleňování do skupin nebo neodpovídání oběti na pozdrav. Obětem také mohou být schovávány a ničeny věci, mohou být od nich vyžadovány peníze, může jim být odepřen přístup do místnosti atd. (Říčan, 1995).

### **1.1.3.3 Kyberšikana**

V dnešní době má každé dítě, které vlastní nějaké elektronické zařízení, profil na nějaké internetové stránce. To znamená, že se přihlašuje do určité sítě pod svými přihlašovacími údaji a sdílí informace, které jsou dostupné ostatním uživatelům, jako je třeba jméno, příjmení, věk, ale i adresa bydliště či školy, nebo dokonce i telefonní číslo. Existují sítě a aplikace, kde se mohou s ostatními sdílet fotografie a videa. Všechny tyto informace mohou být lehce zneužity, a to nejen spolužáky, ale také agresory z řad dospělých lidí. V rámci sociálních sítí se rozšířila dětská pornografie, která se odsuzuje jako trestný čin. Pedofilové se tak mohou vydávat za někoho jiného a využívají tak dětskou naivitu.

Kybernetická šikana využívá elektronické prostředky, jako jsou mobilní telefony, e-maily a internet. Kyberšikana má stejný cíl jako klasická fyzická šikana: ublížení a ponížení oběti. Naneštěstí kyberšikana nabízí agresorům anonymitu, publikum sociální sítě a možnost schovat se za jinou osobu. Agresoři, kteří volí formu kyberšikany, se vyznaží v kyberprostoru a umí zacházet s informacemi, než by byli fyzicky zdatní. Oběť také může vybočovat z příkladů obecné šikany – může jít o fyzicky zdatného jedince, který je oblíbený ve třídě, mezi kamarády atd. Šikovný a inteligentní pachatel je jen těžko polapitelný. Jednotlivé systémy komunitních a sociálních sítí umožňují sdílení dat všem, a proto není problém umístit jakýkoliv obsah, který oběť poníží (Kopecký, Krejčí, 2010).

### **1.1.3.4 Šikana na školách**

Školní šikana je jeden z nejčastějších druhů šikany, o kterém se mluví. Ve školách se vyskytuje naprosto běžně, a když někdo zmíní šikanu v organizacích nebo v institucích, většina lidí si právě představí šikanu školní. C. De Wetová (2006) tvrdí, že žádné dítě by nemělo mít strach z chůze do školy, kde ho spolužáci opakovaně poníží či mu fyzicky ublíží. Šikana má řadu negativních, krátkodobých a dlouhodobých následků pro oběti tyranů i tyranů samotné. Šikana je součástí procesu dospívání. Její výzkumný článek poukazuje na to, že oběti se raději s důvěrou obrátí na spolužáky než na dospělého člověka. Je proto pravděpodobnější, že se jim dostane více pomoci od spolužáků než od dospělých. Studenti se raději zastanou oběti, pokud je napadena slovně, než kdyby byla napadena fyzicky.

Článek uzavírá tím, že pedagogové, rodiče i žáci by měli přijmout odpovědnost za boj proti šikaně. Nemalé procento ohrožených šikanou jsou nejen oběti šikany a skupina iniciátorů šikany, ale i většina studentů ze základní a střední školy která se s tímto jevem v jakékoli podobě během své školní docházky setká (Mezera, 2011).

Mezi školní šikanu můžeme samozřejmě zařadit i šikanu učitelů ze strany žáků a šikanu žáků ze strany učitelů. Forma, kdy jsou pedagogové šikanováni studenty, se objevuje stále častěji. Agrese žáků se zvyšuje díky benevolentnější morálce, která v současné době panuje. Žáci postupem času ztrácejí přirozený respekt k autoritám. Stále častěji se setkáváme s případy, kdy z řad žáků dochází ke slovnímu napadání nebo k vyhrožování učitelům, k poškozování majetku nebo dokonce k fyzickému útoku.

Šikana mezi dětmi má podobný základ i průběh jako mezi dospělými. Agrese u dětí má jinou strukturu, vyskytuje se zde nižší intenzita brutality (Kolář, 2001). Vágnerová (2012) je toho názoru, že agresivní a násilnické jednání žáků ve věku 6–12 let, které zapříčiňuje šikanu, bývá obvyklé. Ovšem nemálo se setkáváme s agresory, kteří jsou inspirováni násilím z filmů a snaží se napodobit filmové aktéry. Žáci se pak chovají více lehkomyšlně a neumí rozlišit realitu od filmu (Kolář, 2001).

### **1.1.3.5 Šikana v neziskových organizacích**

Škola ale není jedinou institucí s běžným výskytem šikany. Také v neziskových organizacích, kroužcích, sborech, církvích a mnoha dalších spolcích se šikana objevuje. Tato prostředí zkoumají a rozebírají šikanu velmi zřídka a jen malé množství těchto skupin o tom mluví. V práci se zaměřím na neziskovou organizaci Junák, která je v současnosti největší organizací pro děti a mládež v České republice. Toto hnutí, ve kterém se pohybuje mnoho dětí a dospělých, pro mnoho lidí představuje spíše prevenci proti šikaně, podobně jako církevní spolky a další organizace. Ve škole se děti pohybují většinu dne a tráví spolu spoustu času, zatímco v těchto prostředích se členové obvykle scházejí jednou týdně, a to na velmi krátký čas. Proto je zde šikana hůře rozpoznatelná a přisuzuje se jí menší váha, neboť se často objevuje pouze jako šikádlení. To ovšem neznamená, že tam neexistuje a že není třeba proti ní bojovat.

### **1.1.3.6 Šikana na pracovištích**

Dalším prostředím, kde se můžeme se šikanou setkat, je práce. Tento typ šikany, kterému se také říká mobbing, představuje závažný a komplexní problém. Tento termín byl v psychologii zaveden a popsán švédským profesorem Heinzem Leymannem v roce 1984.

Jde o „subtilní projev agrese na pracovišti, kdy zaměstnanec denně, v průběhu několika měsíců čelí nepřátelství ze strany jednoho nebo více jedinců, přičemž prožívá bezmocnost a strach, že bude vyloučen z kolektivu“ (Leymann, 1996, s. 168). Poněkud obsáhleji mobbing vymezují Einarsen, Hoel, Zapf a Cooper, kteří tvrdí že jde o „obtěžování, urážení, sociální vyloučení zaměstnance nebo negativní ovlivňování jeho práce. Danou aktivitu, vztah nebo proces lze považovat za mobbing, pokud se takové chování vyskytuje pravidelně (např. jednou týdně) a opakovaně (např. v posledních šesti měsících). Během tohoto eskalujícího procesu oběť zaujímá méněcenný postoj a bývá terčem neustávajících negativních aktivit“ (Einarsen et al., 2011, s. 22).

#### **1.1.4 Účastníci šikany**

Agresor a oběť jsou hlavními představiteli šikany, ovšem nejsou jedinými účastníky. Mezi další patří učitelé, rodina, spolužáci, kamarádi a jejich okolí. Mezi ně můžeme zahrnout i média která zde hrají nemalou roli – především mívají vliv na chování agresora ztotožňujícího se s aktéry.

##### **1.1.4.1 Charakteristika agresora**

Agresor neboli šikanující se aktivně zúčastní šikany, přímo ji vede a začíná s ní. Michal Kolář (1997) rozlišil tři různé typy agresorů:

- První typ agresora je hrubý, primitivní a impulsivní.
- Druhý typ je velmi slušný, inteligentní, narcistický, se sadistickými tendencemi v sexuálním smyslu.
- Třetí typ je tzv. „srandista“, optimistický, dobrodružný, velmi oblíbený a vlivný.

Typickým rysem násilníka je potřeba dominovat, ovládat druhé a bezohledně se prosazovat. Jednoduše se urazí a mají sklon vidět agresi proti sobě i tam, kde se žádná neprojevuje. Násilí považují za přirozený prostředek k převládání nad ostatními. Netrápí je pocity viny, že někomu ublížili. Následný trest vnímají jako křivdu. Chybí jim náhled na morální hodnoty a mravní normy si upravují podle svých potřeb. Využívají lidi a vnímají to jako zábavu a legraci. Po fyzické stránce jsou většinou agresori tělesně zdatní, silní a obratní. Nejedná se však o pravidlo. Intelligence spojená s bezohledností a krutostí lehce vyváží nedostatek tělesné síly. Šikanující může získat skupinu, která má převahu nad obětí. Agresor dokonce může šikanu zorganizovat, a přitom se nemusí oběti ani dotknout (Kolář, 1997; Kolář, 2001; Říčan, 1995).

Určitou roli v tomto případě hrají geny, ovšem napomáhá tomu výchova a zacházení s dítětem. Podle Stanislava Bendla chlapci používají spíše násilí fyzické, výhrůžky a vydírání. Dívky naopak mají sklon k šikanování psychickému, intrikují proti oběti, pomlouvají ji a například ji odstraní ze své skupiny (Bendl, 2003, s. 45). Existuje riziko, že se do šikany zapojí i obyčejný člověk, který je pod tlakem ostatních a kterého dav strhne na svou stranu.

#### **1.1.4.2 Charakteristika oběti**

Podobně jako existuje sklon určitých dětí k šikanování, existuje také sklon k tomu, stát se obětí šikany. Jedinec, který je v nějaké instituci šikanován, je více náchylný k tomu, stát se obětí šikany i v jiné instituci. Nejčastěji napadenými jsou jedinci, kteří se odlišují vzhledově nebo sociálně, popřípadě viditelným fyzickým postižením. Mohou se lišit rasou, národností, vyznáním, oblečením, množstvím peněz, bydlením, tělesnými hodnotami atd. (Bendl, 2003, s. 46–47). Dalšími typickými znaky šikanovaných jsou uzavřenost, málomluvnost a jiné zájmové aktivity. Bývají neoblíbení, skupiny je nezapojují, považují sami sebe za neschopné navázat vztah s ostatními. Podceňují se v inteligenci i vzhledově. Jejich nízké sebevědomí jim neumožňuje přijímat komplimenty od ostatních.

Stanislav Bendl (2003) rozlišuje podskupiny potenciálních obětí:

- Pasivní oběti – tito jedinci jsou bojácní, uzavření a opatrní. Jsou obvykle fyzicky slabší a hůře si hledají přátele. Trpí nedostatkem sebedůvěry.
- Provokující oběti – skupina dětí, která schválně provokuje druhé s pošklebuje se jim. Když jim to následně druhá strana oplatí, hned si stěžují.
- Účelové oběti – tyto děti na sebe záměrně berou roli oběti, aby se stali populárnějšími. Mívají roli „třídního šaška“ nebo se připojují k výtržnictví, aby byli přijímáni skupinou.
- Falešné oběti – některé děti si příliš a stále stěžují na ostatní. Jedinec takto usiluje o pozornost, nicméně se vyplatí zjistit, zda se za tím neskrývají skutečné problémy.
- Útočníci–oběti – některé děti jsou šikanovány, ale zároveň jiné děti šikanují. Děti, které jsou šikanovány dospělými, bývají agresivnější vůči mladším a slabším.



### 1.1.5 Řešení šikany

Pokud jsme si jisti šikanou, je potřeba ji nepodceňovat a ihned ji řešit. Všechny kroky tohoto řešení ale musí být důkladně promyšleny. Následně uvedené kroky představují řešení v nižších stádiu šikany, kdy s chováním agresora nesouhlasí ještě většina dětí.

1. Odhad závažnosti stádia šikany a formy šikany.
2. Rozhovor s informátory a oběťmi, který by měl poskytnout informace vhodné ke zmapování okolností dané šikany.
3. S pomocí obětí a informátorů nalézt vhodné svědky, kteří by byli ochotni popravdě vypovídat.
4. Individuální rozhovory se svědky. Přímou konfrontaci oběti a agresora lze považovat za nesprávnou, jelikož to je pro šikanovaného velmi nepříjemné – ze strachu může svou pravdivou výpověď vzít zpět.
5. Ochrana oběti. Tento krok není pevně stanoven a lze ho podle potřeby měnit, jelikož v některých případech je nutné ihned zajistit bezpečnost oběti.
6. Rozhovor s agresory je posledním krokem, na který je nutná pečlivá příprava. Krok postrádá smysl, pokud nemáme důkazní materiál a není znám vnější obraz případu.

Agresor se bude snažit zapírat, schovávat se za výmluvy a pravděpodobně se i pomstí dětem které ho pravděpodobně udaly. Během rozhovoru se zdůrazňuje vážnost celé situace, následky jeho činů a možné postihy, jako je vyloučení nebo ohlášení případu policii. Tento princip je nazýván „přitlačení ke zdi“. Pokročilá stádia šikany by měli řešit specialisté na problematiku školního násilí a šikanování ve spolupráci se školou (Říčan, 2010).

### 1.1.6 Následky šikany

Za jistých okolností může šikana hraničit s trestnou činností, někdy až s organizovaným zločinem. Důsledkem šikany může být i nevratné poškození duševního a tělesného zdraví člověka. V nejhorším případě nastane smrt oběti nebo agresora, který si tlakem společnosti uvědomí, co udělal. Největší následky ale vždy utrpí oběť, které zůstanou otřesené vzpomínky, bude mít problém se začleněním do kolektivu, se spánkem, únavou, bolestmi, nevolnostmi a dalšími následky. Šikanovaný může trpět depresemi, dlouhodobým stresem, plačtivostí a uzavřeností. Oběti často postrádají smysl života. V tomto případě je potřeba dlouhodobá psychiatrická a psychologická léčba.

### 1.1.7 Prevence šikany

V souladu s požadavky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy by každá základní a střední škola měla mít školeného metodika a minimálně písemně vypracovaný program na prevenci šikany a sociálněpatologických jevů. Osvědčeným faktem je usilovat o zvýšení informovanosti v souvislosti se šikanou. Ve školách, kde je vyšší úroveň informovanosti a připravenosti řešit šikanu, se lépe daří předcházet podobným problémům. Také je vhodné vytvářet pozitivní prostředí a realizovat preventivní programy, které jsou přizpůsobeny jednotlivým třídám. Důležité je, aby žáci věděli, že se kdykoliv mohou obrátit na třídního učitele, vyškoleného metodika prevence, výchovného poradce nebo na vedení školy, popřípadě mohou o závažné situaci informovat anonymně (Kollerová, Pospíšilová, Janošová, 2020).

Preventivní programy a školené pracovníky by ovšem neměly mít pouze školy, ale i jiné instituce a organizace. Např. velké firmy mívají statisíce, až miliony zaměstnanců. Tyto firmy používají systém, který umožňuje postupovat výše v kariérním žebříčku, a to podle dispozic a schopností pracovníka. Má taková firma s takovým počtem zaměstnanců plán pro řešení šikany? Šikana na pracovišti je běžná, ať už je způsobena závistí, osobními problémy nebo podřízenou pozicí. Nesmíme zapomínat také na sexuální napadení a obtěžování.

## 1.2 Junák

Tato kapitola se zabývá skautingem jako jednou z možností prevence. Vymezuje junáckou organizaci a objasňuje její výchovné metody.

### 1.2.1 Vymezení junácké organizace

Na začátek uvedu definici z webových stránek Junáka, protože i když je největší neziskovou organizací u nás, ne všichni mají povědomí, co vlastně skauting znamená. „*Junák – svaz skautů a skautek ČR je dobrovolné, nezávislé a nepolitické sdružení ve smyslu zákona 83/90 Sb. sdružující své členy a členky bez rozdílu národnosti, náboženského vyznání, politického přesvědčení, rasy nebo jiných rozdílů.*“ Jde tedy o organizaci pro výchovu dětí a mládeže za pomoci skautských principů a zákonů. Tato organizace je *nezisková*. Myslím že i tomuto termínu lidé moc nerozumí. Nezisková ve spojení s Junákem znamená, že vedoucí a další lidé, kteří v Junáku pomáhají s výchovou nebo s pořádáním táborů a akcí nepobírají žádný plat, většinou si za to ještě platí. Nepolitické sdružení v charakteristice organizace z jejího webu neznamená že když je někdo členem Junáka,

nemůže chodit k volbám, popřípadě pracovat v politické straně. Skautská jednotka a celá organizace ale nedělá kampaně pro strany a neangažuje se v politických hnutích. Všichni jsou přijímáni bez rozdílu. Mluvíme o tom, že Junák přijímá všechny, že se zde všichni chováme k sobě s úctou a že děti vychováváme v bezpečném prostředí. Pro některé se Junák může jevit jako dokonalá organizace proti šikaně, kde se nesetkáváme s ponižováním, napadáním a obtěžováním. Ale vzhledem k tomu, že Junák je největší neziskovou organizací, která má přes 73 tisíc členů (k 31. 1. 2022), je takřka nemožné, aby se u ní nějaké náznaky agresivity neobjevily. Útoky a napadání mezi lidmi v kolektivu existuje od dávných věků a eliminovat je nelze. Můžeme je pouze usměrňovat a vést lidi ke správnému jednání a pomáhat jim být lepším člověkem. Jen tak lze vytvořit místo, kde se člověk bude cítit v bezpečí a bude se do něj rád vracet. Přesně o to se junácká organizace snaží.

Junák všestranně působí na rozvoj svých členů prostřednictvím her, zážitků, aktivit a dalších činností (Junák – svaz skautů a skautek ČR).

Skauting má snahu vychovat z každého člena kvalitního člověka. Je otevřen všem, kdo se chtějí něco nového naučit nebo se rozvíjet, pomáhat druhým, poznávat nové lidi a zažívat s nimi dobrodružství (Junák – svaz skautů a skautek ČR).

Organizace sdružuje chlapce a dívky, kteří působí v oddílech po celé ČR.

### **1.2.1.1 Struktura**

Organizační struktura Junáka (viz obrázek 1 a 2), která je přehledně popsána ve stanovách organizace, je složena z mnoha jednotek a orgánů na několika funkčních úrovních od celostátní po místní. Podle stanov se jedná o činovníckou demokracii a na řízení Junáka se podílí všichni, kdo mají v rámci organizace nějakou funkci, od vedoucího oddílu po náčelní a náčelníka (Junák – svaz skautů a skautek ČR).

Základní jednotkou Junáka je skautský oddíl, který má za úkol přímo naplňovat poslání organizace a je označován jako výchovná jednotka (VJ). Nyní je registrováno přes 2200 oddílů. Oddíly se člení do družin. Družinový systém je součástí skautské výchovné metody. V současnosti fungují jak oddíly chlapecké, tak dívčí i koedukované. Můžeme se setkat i s rozdělením oddílů podle věkových kategorií, fungují i oddíly s rozšířenou křesťanskou výchovou nebo oddíly s vodáckým programem (tzv. vodní skauti).

Oddíly tvoří skautské středisko. Funkcí střediska je podporovat a zajišťovat základní servis oddílům. Středisko disponuje vlastní právní osobností, a může tedy vlastnit majetek a vstupovat do různých právních vztahů. Středisko musí mít minimálně tři výchovné jednotky. Středisko je základní organizační jednotkou (ZOJ).

Za vyšší organizační jednotky (VOJ) označujeme okresy (řídícími orgány jsou okresní rady Junáka – ORJ) a kraje (řídícími orgány jsou analogicky KRJ – krajské rady Junáka). Jejich posláním je koordinovat a podporovat výchovnou činnost středisek a oddílů a vytvářet organizační i finanční zázemí.

Ústředí Junáka je nejvyšší organizační jednotkou. Spravuje a sdružuje celou organizaci v podobě junáckých krajů a zvláštních organizačních jednotek Junáka. Na ústřední úrovni je Junák řízen těmito orgány:

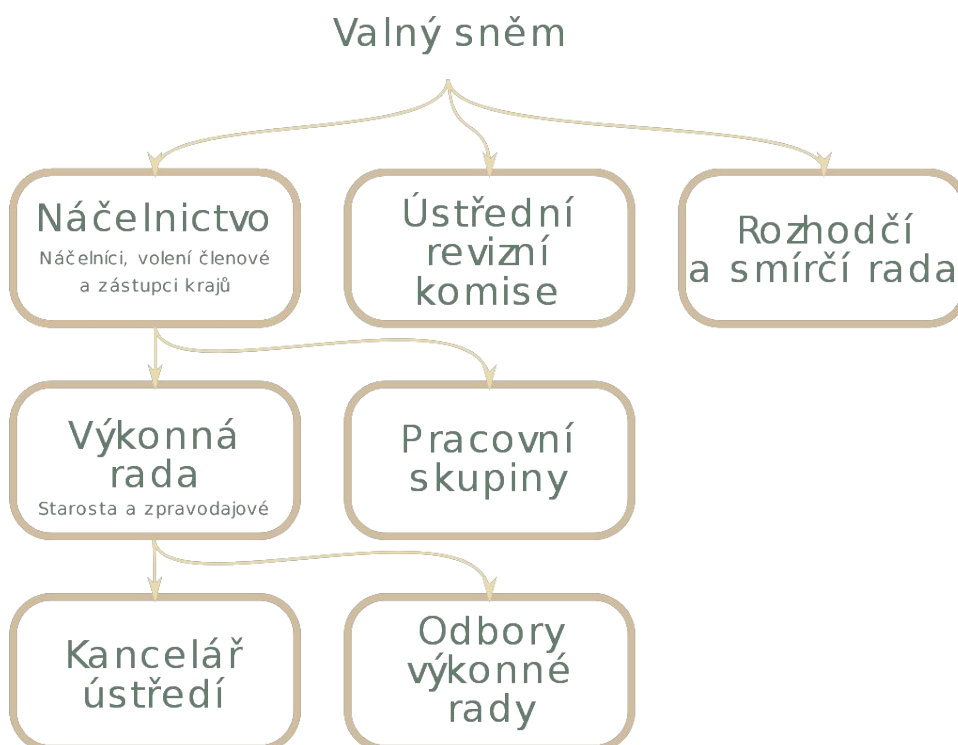
- Valný sněm Junáka (VSJ)
  - jako jediný má také pravomoc měnit stanovy;
- Náčelnictvo Junáka (NJ)
  - je nejvyšším orgánem Junáka;
  - jeho funkce je obdobná parlamentu;
  - schvaluje každoroční rozpočet Junáka;
  - členové náčelnictva vykonávají své funkce jako dobrovolníci;
- Výkonná rada Junáka (VRJ)
  - zajišťuje každodenní řízení spolku;
  - v jejím čele stojí starosta jako statutární orgán Junáka a jednotlivé agendy (např. vzdělávání) mají na starosti zpravodajové;
  - starosta i zpravodajové mohou být zaměstnanci Junáka, ale pouze v případě, že vykonávají mandát člena VRJ jako zaměstnání;
- Rozhodčí a smírčí rada Junáka (RSRJ)
  - řeší spory a vnitřní právo spolku;
- Ústřední revizní komise Junáka (ÚRKJ)
  - kontroluje činnost s důrazem na hospodaření.

Pro přehlednost použijí obrázky, kde je vše graficky a přehledně zaznamenáno (obrázek 1 a 2).

Obrázek 1: Junák – Český skaut



Obrázek 2: Valný sněm



## 1.2.2 Věkové kategorie

Jak už víme, tak oddíly a družiny mohou být děleny podle věku na tzv. výchovné kategorie. Každý člen Junáka je registrován v určité výchovné kategorii. V Junáku se rozlišují tyto výchovné kategorie (věk uvedený v závorkách je orientační):

- benjamínci (kluci i holky, 4 až 6 let);
- světlušky (holky, 7 až 10 let);
- vlčata (kluci, 7 až 10 let);
- skauti (kluci, 11 až 15 let);
- skautky (holky, 11 až 15 let);
- roveři (chlapci, 15 až 24 let);
- rangers (dívky, 15 až 24 let);
- vedoucí, člen kmene dospělých (muži a ženy, starší 18 let).

## 1.2.3 Principy a metody skautské výchovy

Podle stanov Junáka je skautské hnutí založeno na třech základních principech:

- povinnost k Bohu – jde o respektování a hledání vyšších hodnot než materiálních;
- povinnost vůči ostatním – věrnost své vlasti, snaha o vzájemné pochopení, spolupráci a mír; je pojata jako úcta a láska prokazovaná bližním, společnosti a přírodě;
- povinnost vůči sobě – rozvoj sebe sama.

Tyto základní principy jsou vyjádřeny ve skautském slibu a zákonu.

Skautský slib zní: „Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe: sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době, plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské, duší i tělem být připraven(a) pomáhat vlasti i bližním.“ Slib lze doplnit dobrovolným dodatkem: „K tomu mi pomáhej Bůh.“

Skautský zákon zní:

1. Skaut je pravdomluvný.
2. Skaut je věrný a oddaný.
3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným.
4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.
5. Skaut je zdvořilý.
6. Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.

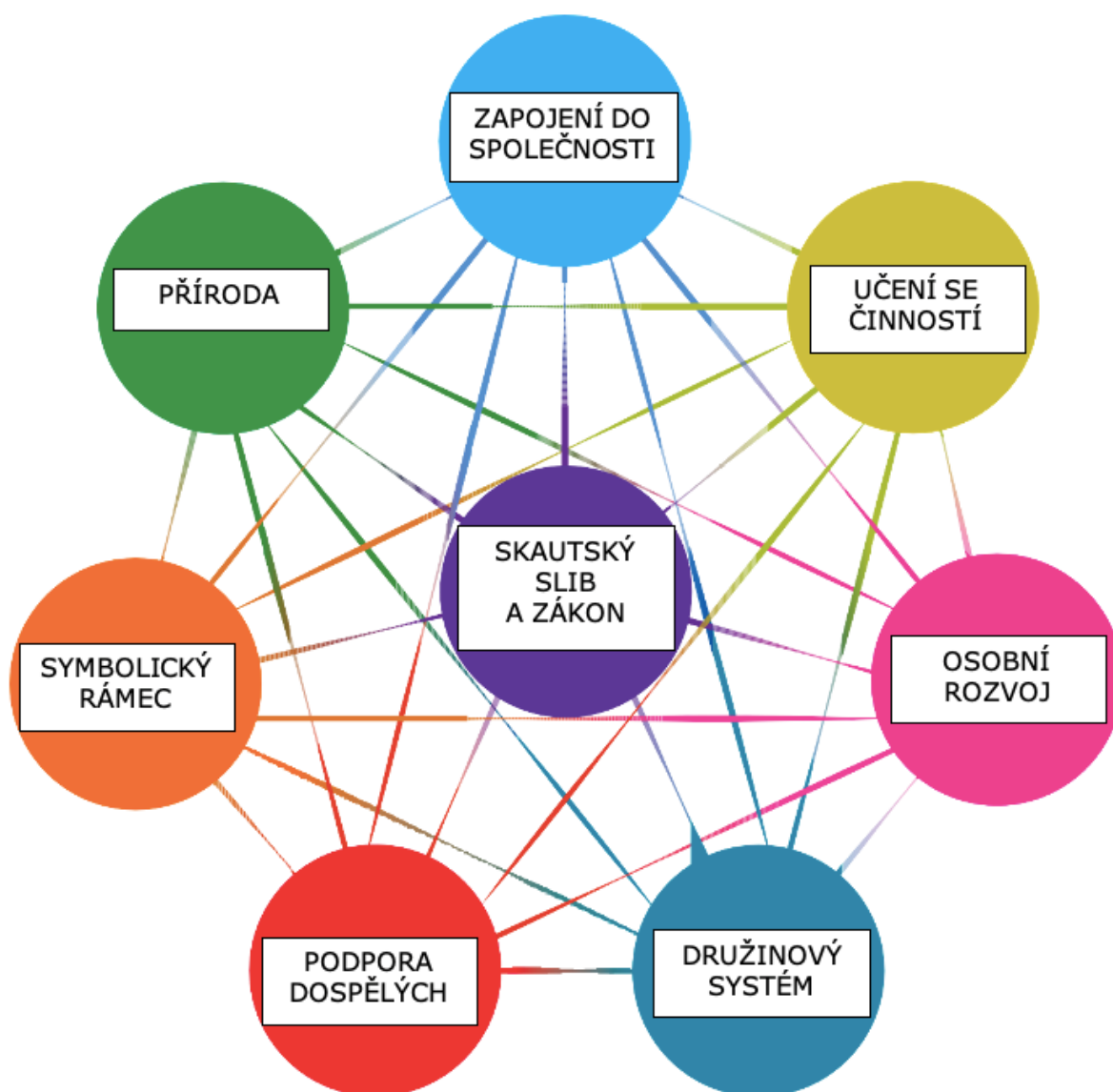
7. Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.
8. Skaut je veselý myslí.
9. Skaut je hospodárný.
10. Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích.

Skautská výchovná metoda jakožto hlavní zdroj výchovy v Junáku zahrnuje prostředky, které vedou k všestrannému rozvoje dětí a mládeže, ačkoli v ní lze vyčlenit dílčí části. Ovšem bez využití a propojení všech částí by nebylo možné hovořit o skautingu (Neuwirthová et al., 2017).

Dílčí části skautské výchovné metody podle stanov:

- Slib a zákon – je dobrovolný závazek snažit se žít podle skautských principů. Slib a zákon je oporou jeho duchovního života.
- Učení se zkušeností – opírá se o vlastní aktivitu a činnost; vychází z přesvědčení, že člověk si své znalosti, dovednosti i postoje osvojí nejlépe za pomoci vlastních prožitků a zkušeností. Součástí skautské sebevýchovy je i zásada vykonat každý den alespoň jeden dobrý skutek.
- Družina – je kladen důraz na sociální rovinu a na schopnost být platným a odpovědným členem společenství.
- Symbolický rámeček – skauting proto používá her, příběhů, symbolů a vzorů, které jsou pro mladé lidi přitažlivé, inspirativní a obohacující; tím jim přibližuje i hodnoty, z nichž skauting vychází.
- Příroda – pro skauting je příroda nejpřirozenějším výchovným prostředím a klíčovým předmětem zájmu, péče a ochrany, stejně jako je zdrojem citového a duchovního rozvoje.
- Program osobního růstu – podporuje všestranný individuální rozvoj každého člena, založený na jeho vnitřní motivaci a její podpoře.
- Dospělí průvodci – dospělí ve skautingu hrají roli průvodců mladého člověka, kteří mu ukazují cestu, ale také mu pomáhají, podporují jej a povzbuzují.
- Zapojení do společnosti – nový osmý bod, i když zatím neoficiálně tak platí. Skauti a skautky nejčastěji působí v místní komunitě a přispívají při tom k řešení lokálních i globálních výzev. Zapojením do společnosti skauting přispívá k utváření lepšího světa jak skrze činnost samotnou, tak i jejím využitím pro výchovné účely.

Obrázek 3: Skautská výchovná metoda



#### 1.2.4 Vzdělávání a opora skautských vedoucích v oblasti šikany

První možností, jak se mohou skautští vedoucí dozvědět základní informace o šikaně, jsou čekatelské kurzy. Čekatelské kurzy představují základ vzdělávání skautských vedoucích. Jejich úspěšné absolvování vedoucí opravňuje zejména ke spoluúčasti na vedení oddílu. Na čekatelský kurz je možno navázat vůdcovským kurzem. Tento kurz je určen především pro hlavní vedoucí oddílů, kteří díky němu získávají oprávnění samostatně vést oddíl (Junák – český skaut, 2021a).

Dále se mohou skautští vedoucí, ale i skautská mládež dočíst o šikaně ve skautských časopisech. Například časopisy Skauting, Roverský kmen nebo Světýlko, který jsou určeny zejména pro věkovou kategorii světlušek a vlčat, a časopis Skaut vysvětlují skautům a skautkám, co mají dělat, stanou-li se oběťmi nebo svědky šikany.



Skautští vedoucí se také mohou obrátit na výchovného zpravodaje, pokud tuto funkci ve středisku zastává. S ním se mohou poradit o nejlepším řešení a o vážnosti šikany. Podle Junák – český skaut (2022) má být nápomocen při řešení výchovných problémů v oddílech. Výjimkou není ani to, že se zabývá otázkami vzdělávání vedoucích a výchovnými otázkami na střediskových radách. Junák má také zřízenou vlastní krizovou linku (737 205 520), která funguje nepřetržitě. Krizová linka nabízí oporu v případě, že je potřeba s něčím poradit nebo pomoci.

### **1.3 Olweusův dotazník o šikaně**

#### **1.3.1 Dan Olweus**

Dan Olweus (18. 4. 1931 – 20. 9. 2020) byl švédsko-norský psycholog. Byl výzkumným profesorem psychologie na univerzitě v Bergenu v Norsku a byl široce uznáván jako průkopník výzkumu šikany.

V 70. letech 20. století Dan Olweus provedl systematickou studii šikany mezi žáky. Tato práce byla vydána v roce 1973 ve Skandinávii a v roce 1978 v USA (jako kniha *Aggression in the Schools: Bullies and Whipping Boys*). Tato kniha je obecně považována za první vědeckou studii o šikaně na světě. Olweus zde definoval šikanu jako nežádoucí agresivní chování, které se v průběhu času opakuje a zahrnuje nerovnováhu moci nebo síly.

Mezi jeho další úspěšné práce patří kniha *Bullying at School: What We Know and What We Can Do* (1993), která byla přeložena do 20 jazyků. V roce 1996 také publikoval první systematickou studii o šikaně ze strany učitelů vůči studentům.

#### **1.3.2 Program prevence šikany**

Olweusův Program prevence šikany neboli Olweus Bullying Prevention Program (OBPP)

V roce 1983 poté, co tři adolescenti v Norsku spáchali sebevraždu, pravděpodobně v důsledku těžké šikany ze strany vrstevníků, zahájilo norské ministerstvo školství celostátní kampaň proti šikaně ve školách. Během 80. let provedl Dan Olweus první systematickou studii intervenčního programu šikany. Program se stal tak úspěšným, že vedl k vládní iniciativě k provedení intervence na všech norských základních a nižších středních školách (známé pod názvem Olweusův program prevence šikany [OBPP]). Cílem programu je omezit šikanu prostřednictvím změny prostředí školní třídy a odměňování vhodného chování. OBPP byl systematicky hodnocen v řadě rozsáhlých studií v Norsku, kterých se zúčastnilo více než 30 000 studentů.

Hlavním cílem OBPP podle Olweuse je omezit stávající problémy se šikanou mezi žáky ve škole, zabránit rozvoji nových problémů a obecněji dosáhnout lepších vztahů s vrstevníky ve škole. Tyto cíle jsou naplňovány restrukturalizací sociálního prostředí dítěte ve škole. Cílem restrukturalizace je snížit příležitosti zapojit se do šikany a vybudovat pocit bezpečné komunity mezi studenty a dospělými ve školním prostředí. Pozitivní, prosociální chování je podporováno a odměňováno. OBPP je založen na čtyřech klíčových principech.

Dospělí ve škole by měli:

- projevovat vřelost a pozitivní zájem a být zapojení do života studentů;
- stanovit limity na nepřijatelné chování;
- nepoužívat fyzické a nevhodné tresty v důsledku porušení pravidel;
- fungovat jako autority a pozitivní vzory.

Tyto uvedené principy byly převedeny do řady konkrétních opatření, která mají být použita na úrovni školy, třídy, jednotlivce a v některých kontextech i na úrovni komunity (Olweus, 1993, Olweus, 1999, Olweus, 2001, Olweus, 2007).

Studie prováděna na Clemson University v Jižní Karolíně, kterou provedli Olweus a Sue Limberová, hodnotila efektivitu programu na amerických školách téměř u 70 000 studentů v průběhu tří let. Studie zjistila snížení počtu informačních zpráv studentů o tom, že byli šikanováni, nebo o tom, že jsou šikanováni jiní studenti. Tato studie také zjistila zvýšení projevů empatie studentů. Kromě Norska a USA byl OBPP implementován na Islandu, ve Švédsku a v Litvě, je pilotně testován v Mexiku, Brazílii a v Německu.

Účinnost programů prevence šikany vedla k očekávání, že tyto programy by mohly mít účinky, které přesahují jejich primární cíle. Snížením počtu obětí a pachatelů nebo újmy, kterou utrpěli, mohou mít programy dlouhodobější dopad na výsledky jednotlivých škol a mohou tak předcházet kriminalitě.

V dosud nejkomplexnější metaanalýze, která zahrnuje 100 hodnocení programů, zjistili, že i když je variabilita efektů programů velká, programy proti šikaně v průměru snižují páchaní šikany a viktimizaci šikany asi o 20 %, respektive 15 % (Gaffney, Ttofi, Farrington, 2018). Ukázalo se, že program OBPP po osmi měsících implementace v Norsku snižuje problémy se šikanou na základní škole asi o 30–50 % (Olweus, Limber, 2010).

### **1.3.3 Dotazník o šikaně**

Olweus Bully/Victim Questionnaire (OBVQ) (Olweus, 1996) je jedním z nejpoužívanějších nástrojů k měření prevalence šikany na celém světě. Tento dotazník poskytuje studentům jasnou definici šikany, která zahrnuje tři základní charakteristiky:

- úmysl způsobit újmu jiné osobě,
- opakované chování,
- nerovnováha moci mezi obětí a pachatelem.

### 1.3.3.1 Struktura dotazníku

Revidovaný dotazník Olweus Bully/Victim Questionnaire (Olweus, 1996) hodnotí páchaní/viktimizaci související se sedmi konkrétními formami šikany (verbální, vylučovací, fyzická, šíření falešných zpráv, odcizení/poškození osobních věcí, vyhrožování/nátlak a obtěžování související s rasou) a je vyplněn anonymně studenty ve třídě. Skládá se ze 40 otázek pro měření problémů šikany/obětí, jako např.:

- vystavení různým fyzickým, verbálním, nepřímým, rasovým nebo sexuálním formám šikany/obtěžování;
- různé formy šikany ostatních žáků;
- kde k šikaně dochází;
- postoje pro šikanu a pro oběť;
- do jaké míry je sociální okolí (učitelé, vrstevníci, rodiče) informováno o šikaně a jak na ni reaguje.

Obvykle se odpovědi na položky pachatele a oběti používají ke klasifikaci mládeže na nešikanující–neoběť, oběť, šikanu a skupiny obětí šikany (Záznam databáze PsycTests (c) 2020 APA).

Původní verze OBVQ byla vyvinuta v roce 1983 (s 36 položkami), v roce 1996 Dan Olweus ale předložil revidovaný dotazník (OBVQ-R) a zvýšil počet položek na 42 (Kyriakides et al., 2006). Do revidované verze byly zahrnuty další otázky týkající se různých typů šikany, jako je sexuální šikana a kyberšikana. Revidovaná verze má navíc specifitější kritérium frekvence: možnost odpovědi „někdy“ v původní verzi byla změněna na „2- nebo 3krát za měsíc“ (Solberg, Olweus, 2003).

Dotazník je anonymní a většina otázek se týká života ve škole v posledních několika měsících, tedy období od začátku školního roku až do současnosti.

## **2 Praktická část**

### **2.1 Cíl výzkumu**

Hlavní myšlenkou mé práce je ověřit možnosti využití upraveného Olweusova dotazníku v prostředí organizace Junák. Hlavním cílem mého šetření bylo zjistit reakce v prostředí organizace Junák na možnost měření skautských oddílů upraveným Olweusovým dotazníkem. Výsledku jsem dosáhla díky menším dílčím cílům, jako je přeložení Olweusova dotazníku do českého jazyka a úprava pro účely skautské organizace. Dále jsem jej převedla do elektronické podoby. Dalším z mých cílů bylo vyzkoušet měření u šesti skautských oddílů.

### **2.2 Metody výzkumu**

Pro svoji práci jsem vybrala dvě metody a rozdělila práci do dvou fází. V první fázi jsem jako metodu zvolila rozhovor, který se konal s vybranými skautskými vedoucími, a následně rozhovor s rodiči a zákonnými zástupci (s předem potvrzeným informovaným souhlasem) o případném šetření v rámci šikany v daném skautském oddíle. Ve druhé fázi jsem po úpravě Olweusova dotazníku na skautské prostředí a převodu do elektronické podoby jako metodu použila právě onen upravený dotazník. Pokud předchozí fáze prošla schválením jak od vedoucích, tak ze strany rodičů, pře poslala jsem upravený dotazník rodičům s pokyny pro vyplnění.

### **2.3 Upravený Olweusův dotazník o šikaně**

Pro svou práci jsem využila revidovaný dotazník z roku 1996. Tento dotazník hodnotí páčání/viktimizaci související se sedmi konkrétními formami šikany (verbální, vylučovací, fyzická, šíření falešných fám, odcizení/poškození osobních věcí, vyhrožování/nátlak a obtěžování sexuální či související s rasou) a je vyplněn anonymně studenty ve třídě. Tyto všechny stránky hodnocení jsem zachovala, pouze jsem je ze školního prostředí přepracovala do prostředí skautského a vztahovala je k dětem a mládeži z Junáka. Dotazník jsem ponechala v anonymním formátu. Jeho upravenou a přeloženou verzi lze nalézt v příloze 3. Dotazník jsem převedla do digitálního prostředí, aby byl snadněji přístupný. Formát všech otázek jsem kromě prostředí ponechala stejný a žádnou otázku jsem nevynechala.

### 2.3.1 Digitální formát dotazníku

Pro úpravu dotazníku do digitálního prostředí jsem se rozhodla během překládání do českého jazyka, a to na základě délky dotazníku. Originální i můj předělaný dotazník obsahuje 12 stránek. Kvůli mým omezeným prostředkům jsem se rozhodla pro digitální formu, která je efektivní a snadnější pro výpočet výsledků. Pracovala jsem v aplikaci Survio, kde lze nejen snadno vytvořit dotazník a odkaz na něj, ale pokud někdo dotazník vyplní, tak výsledky se zobrazí přímo v aplikaci (viz příloha 1).

### 2.3.2 Porovnání školního prostředí a prostředí organizace Junák

Během úpravy dotazníku jsem spoustu otázek musela převést do junáckého prostředí. Děti ve škole mají mnohem větší příležitost se potkat. Při úpravě bylo nejobtížnější právě myslet na to, že děti ve skautu se vidí jen jednou týdně na hodinu a půl, zatímco ve škole se s kamarády vidí každý všední den několik hodin. Proto otázky s časovým podtextem jako

např. *Jak často jste ve skautu byli šikanováni za posledních pár měsíců?* mají trochu jiný ráz, když se zeptáte ve škole, a jiný, když je položíte ve skautu. Formát všech otázek jsem kromě prostředí nechala stejný a žádnou otázku jsem nevynechala. U odpovědí jsem se musela zamýšlet tak, aby dávaly smysl a aby dětem nedělalo problém odpověď vybrat. V originále by žáci na tuto otázku vybírali z odpovědí:

- *Za posledních pár měsíců jsem nebyl ve škole šikanován.*
- *Stalo se to jen jednou nebo dvakrát.*
- *Dvakrát nebo třikrát za měsíc.*
- *Asi jednou týdně.*
- *Několikrát týdně.*

Vzhledem k tomu, že děti se schází na schůzkách jednou týdně a občas se během měsíce sejdou při nějaké skautské akci či na výpravě, není pravděpodobné, že by se vídaly několikrát během týdne. Proto jsem odpovědi upravila, aby lépe časově odpovídaly skautskému harmonogramu.

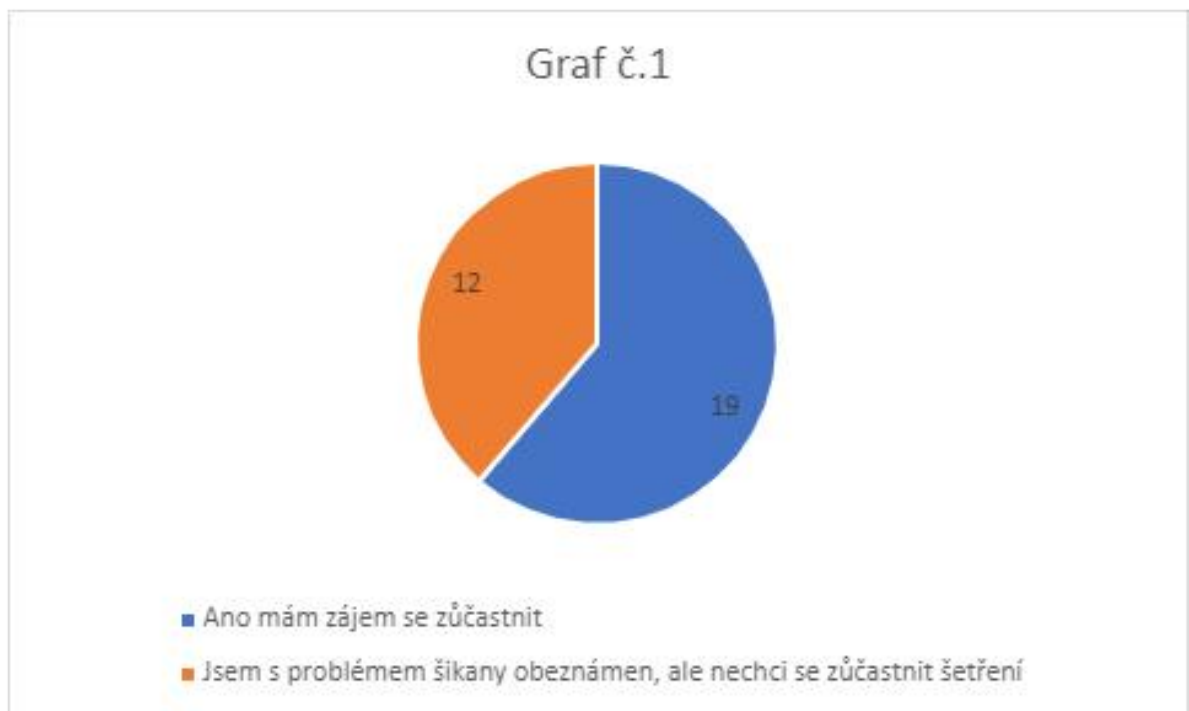
- *Posledních pár měsíců jsem nebyl ve skautu šikanován.*
- *Stalo se to jen jednou nebo dvakrát.*
- *Dvakrát nebo třikrát za měsíc.*
- *Asi jednou týdně.*
- *Při každé schůzce nebo akci.*

Odpověď *Asi jednou týdně* pro skauty znamená každou schůzku a odpověď *Při každé schůzce nebo akci* je myšlena tak, že pokaždé ve skautském prostředí, tedy ať už na výpravě, zážitkové akci, družinové nebo oddílové schůzce.

## 2.4 Poptávka

Jak jsem již zmínila, práci jsem rozdělila do dvou fází. Během první fáze jsem udělala rozhovor s šesti vybranými vedoucími na téma šikana v Junáku a možnost šetření u nich v oddíle. Těchto šest vedoucích jsem vybrala na sociálních sítích, kde jsem podala žádost o rozhovor. Žádost jsem také přednesla na jedné okresní radě Junáka, která se konala v únoru, kde byla moje prosba zařazena do zápisu z rady a členové jej mohli dále posílat svým oddílům a následně mě kontaktovat a reagovat. Celkem reagovalo 31 vedoucích. Z toho se mi ozvalo 19 vedoucích, že by měli zájem o rozhovor a následné šetření. A nakonec se 12 vedoucích ozvalo s tím, že je prospěšné šetřit šikanu a dotazník je vhodný prostředek, ale už nemají zájem zúčastnit se mého šetření. Šest vedoucích jsem vybrala náhodně a následně si s nimi sjednala schůzku. Pro přehled slouží graf 1.

Graf 1: Poptávka



## 2.5 Charakteristika vybraných oddílů

Nejdříve bych ráda představila vedoucí a charakterizovala oddíly, které budou v mém šetření vystupovat. Samozřejmě zde nebudu jmenovat. Oddíly i vedoucí budeme nazývat prvním písmenem jejich jména nebo přezdívkou a následně buď O, nebo V, podle toho, zda se jedná o oddíl nebo vedoucího. Pro příklad uvedu můj oddíl a moji přezdívkou – oddíl Kasiopeja bude pod písmeny KO a vedoucí Myška bude pod písmeny MV.

- oddíl má pouze dívčí členy a je složen ze dvou družin světlušek a skautek. Dívky jsou ve věku 6–14 let. V oddíle jich je 31 a patří do střediska spolu s dalšími třemi oddíly, se kterými se během roku setkávají na různých akcích. Tento oddíl budeme nazývat OO. Jejich oddílová vedoucí bude VV.
- oddíl je oddíl smíšený, dochází do něj dívky a chlapci, ale je pouze ve věku vlčat a světlušek, tudíž ve věku 6–10 let. Do oddílu dochází 42 dětí, které jsou rozděleny do dvou družin. Pokud dítě bude členem i ve skautském věku, bude již zařazeno do skautského oddílu téhož střediska. Spolu s dalšími dvěma oddíly pořádají společné akce, výlety a výpravy. Tento oddíl bude pod názvem ZO. Jejich vedoucí bude označena jako OV.
- oddíl je pouze pro chlapce, tudíž pro vlčata a skauty, kteří se rozdělují do tří družin. Tento oddíl dosahuje počtu 32 dětských členů a je součástí velkého střediska se šesti dalšími oddíly. Budeme jej znát pod DO a jejich vedoucího pod MV.
- oddíl patří do jednoho z největších středisek v Praze, které je složeno z deseti oddílů. Tento skautský oddíl je určen pro chlapce od 10 do 15 let a navštěvuje jej 45 členů. Oddíl budeme nazývat NO a vedoucího SV
- oddílem je dívčí oddíl složený ze tří dívčích družin. Dochází sem 29 dívek od světlušek po skautky. Oddíl je součástí velkého střediska s dalšími sedmi oddíly. Tento oddíl bude SO a vedoucí KV.
- a poslední oddíl pro výzkumné šetření je smíšený oddíl kluků a holek, jehož družiny jsou rozděleny podle věku na vlčata a světlušky a následně na skauty a skautky. Do oddílu chodí 37 dětí a je součástí střediska, kam patří další čtyři oddíly. Jeho název je ŠO a vedoucího pak NV.
- Pro větší přehlednost jsem vytvořila tabulku, kde je všechno jasně znázorněno.

Tabulka 1: Charakteristiku oddílů

Zkratka pro oddíl	OO	ZO	DO	NO	SO	ŠO
Zkratka pro vedoucích o oddílu	VV	OV	MV	SV	KV	NV
Druh oddílu	dívčí	smíšený	chlapecký	chlapecký	dívčí	smíšený
Počet dětských členů	31	42	32	45	29	37
Věkové kategorie	světlušky a skautky	světlušky a vlčata	vlčata a skauti	skauti	světlušky a skautky	světlušky, vlčata, skauti a skautky

## 2.6 Reakce vedoucích na možný problém šikany v Junáku

Po výběru šesti vedoucích a oddílů ke spolupráci jsem je následně kontaktovala a setkala jsem se s nimi, abych jim lépe objasnila, o co jde v mé práci a co mě zajímá. Podala jsem jim bližší informace a zároveň zjistila jeden z mých cílů. Tento cíl se týká reakce na možnost šikany v Junáku a její šetření pomocí dotazníku. Setkala jsem se s každým zvlášť, aby se neovlivňovali a své odpovědi neměnili.

Pro toto setkání jsem vytvořila soubor otázek, které se týkají problémů se šikanou v Junáku, a následně jsem jim je pokládala a zaznamenávala si odpovědi. Celkem jsem vedoucím položila pět stejných otázek, na které mi každý zvlášť odpovídal. Při výběru oddílů jsem uvedla pouze informaci, že rozhovor i dotazník se týkají šikany.

V první části jsme se seznámili a podali si informace o sobě. Vedoucí mi sdělili detaily o jejich oddílech. Následně jsem je seznámila s průběhem šetření a s jeho detaily. Sdělila jsem jim informace o rozhovoru, šikaně a dotazníku. V neposlední řadě jsem je požádala o souhlas s nahráváním našeho rozhovoru pro pozdější účely s tím, že audiozáznam nebude nikde zveřejněn. S touto žádostí všichni vedoucí souhlasili.

Nyní už přecházíme k samotným odpovědím vedoucích na otázky rozhovoru. Dále jsou zaznamenány odpovědi a případné postřehy.

VV

1) Skaut je často spojován s příjemným prostředím a lidé si s touto organizací šikanu nespojí, spíše ji berou jako prevenci proti šikaně a dospělý tam děti přihlašují s domněním, že se zde žádné agresivní chování nevyskytuje a že bude jejich dítě v bezpečí. Myslíš si, že se ve skautské organizaci vyskytuje šikana?



*„Ano. Skaut je nyní velmi rozšířený a oblíbený, a čím více lidí do něj patří, tím bude větší výskyt šikany. Šikanujícího člověka nepoznáte při prvním setkání, jinak byste ho mezi skupinu ani nepřijali.“*

2) Byl/a nebo jsi svědkem šikany v junácké organizaci, ať už u vás v oddíle nebo kdekoliv jinde? Pokud ano, můžeš to blíže specifikovat?

*„Ano. V našem středisku, ale v jiném oddíle děti odcházely a nejezdily na akce kvůli chování jedné družiny na výpravách. Chovali se k nim nehezky a šikanovali je, když u toho vedoucí nebyli.“*

3) Myslíš si, že se u vás v oddíle vyskytuje šikana, ať už v jakékoliv podobě (kyberšikana, nadávky, vytlačování ze skupiny, agrese vůči někomu či sexuální obtěžování)?

*„Nemyslím si, že by u nás byla šikana. Holky jsou občas na sebe zlé, špičkují se, jsou protivné na vedoucí, ale šikanou bych nic z toho nenazývala.“*

4) Máte ve vašem oddíle preventivní program, kterým se snažíte problém eliminovat? Jak řešíte případnou přítomnost šikany?

*„Starší holky mají schůzky ve stylu povídání a vyjádření se k určitým tématům. Jedním z nich je i šikana a agrese a nevhodné chování.“*

5) Jaký je tvůj názor na šetření šikany v junácké organizaci prostřednictvím dotazníku? Zde přikládám Olweusův dotazník pro šetření šikany, který jsem upravila tak, aby se mohl aplikovat na členy skautské organizace.

*„Myslím, že dotazník je fajn, jen mi přijde že do škol se více hodí. Když by byl dotazník jednoduchý a stručný, směřovaný přímo na skauty, tak by se to určitě hodilo a možná by to i některým oddílům pomohlo šikanu odhalit.“*

OV

1) Skaut je často spojován s příjemným prostředím a lidé si s touto organizací šikanu nespojí, spíše ji berou jako prevenci proti šikaně a dospělý tam děti přihlašují s domněním, že se zde žádné agresivní chování nevyskytuje a že bude jejich dítě v bezpečí. Myslíš si, že se ve skautské organizaci vyskytuje šikana?

*„Jojo.“*

2) Byl/a nebo jsi svědkem šikany v junácké organizaci, ať už u vás v oddíle nebo kdekoliv jinde? Pokud ano, můžeš to blíže specifikovat?

*„Nevím, myslím si, že spíš ne. Možná jsou některé děti více drzé a zlé na ostatní, ale vždy mi to nepřijde ještě tak hrozné.“*

3) Myslíš si, že se u vás v oddíle vyskytuje šikana, ať už v jakékoliv podobě (kyberšikana, nadávky, vytlačování ze skupiny, agrese vůči někomu či sexuální obtěžování)?

*„Jak jsem už říkal, některé děti to občas přeženu, ale rozhodně bych to nevnímal jako šikanu.“*

4) Máte ve vašem oddíle preventivní program, kterým se snažíte problém eliminovat? Jak řešíte případnou přítomnost šikany?

*„To asi nemáme, nikdy jsem nad tím nepřemýšlel, ale asi by bylo dobrý ho mít,“* odpověděl s pousmáním. *„Jenom občas ve stezce jsou zakomponované prvky toho, že máme být poslušní.“*

Zde OV naráží na vzdělávací podmět, kterým je skautská stezka a pro světlušky a vlčata nováček, lucerna a Kniha džunglí, která je provází skautskými dovednostmi.

5) Jaký je tvůj názor na šetření šikany v junácké organizaci prostřednictvím dotazníku? Zde příkládám Olweusův dotazník pro šetření šikany, který jsem upravila tak, aby se mohl aplikovat na členy skautské organizace.

*„Ty jo, pokud se šikana u někoho vyskytuje, určitě je dobré to řešit. A je asi jedno, jestli je to pomocí dotazníku, nebo jinak.“*

MV

1) Skaut je často spojován s příjemným prostředím a lidé si s touto organizací šikanu nespojí, spíše ji berou jako prevenci proti šikaně a dospělý tam děti přihlašují s domněním, že se zde žádné agresivní chování nevyskytuje a že bude jejich dítě v bezpečí. Myslíš si, že se ve skautské organizaci vyskytuje šikana?

*„Určitě, šikanu člověk jenom tak nevyčlení, určitě se najdou oddíly, které to trápí.“*

2) Byl/a nebo jsi svědkem šikany v junácké organizaci, ať už u vás v oddíle nebo kdekoli jinde? Pokud ano, můžeš to blíže specifikovat?

*„Já přímo ne, celý život vedu malé děti, které neumí být tak zlé. Ovšem od kamarádů z jiných středisek vím že se tam se šikanou potýkají.“*

3) Myslíš si, že se u vás v oddíle vyskytuje šikana, ať už v jakékoliv podobě (kyberšikana, nadávky, vytlačování ze skupiny, agrese vůči někomu či sexuální obtěžování)?

*„Ne, kluci od nás jsou pohodový a dokážou si pomoci, občas to vypadá, že se starší kluci perou nebo mají problém, ale většinou jde buď o zábavu, nebo výměnu názorů a během deseti sekund se zas plácají po rameni.“*

4) Máte ve vašem oddíle preventivní program, kterým se snažíte problém eliminovat? Jak řešíte případnou přítomnost šikany?

*„Ne, nikdy jsme s tím nepracovali, zatím jsme neměli důvod.“*

5) Jaký je tvůj názor na šetření šikany v junácké organizaci prostřednictvím dotazníku? Zde příkládám Olweusův dotazník pro šetření šikany, který jsem upravila tak, aby se mohl aplikovat na členy skautské organizace.

*„Pokud se někde šikana vyskytuje, ať už ve skautu, nebo jinde, je potřeba to řešit, vím, že někteří to nechávají být a dělají že to nevidí. Dotazník je dobrý, ale měl by být vhodný k věkové kategorii.“*

SV

1) Skaut je často spojován s příjemným prostředím a lidé si s touto organizací šikanu nespojí, spíše ji berou jako prevenci proti šikaně a dospělý tam děti přihlašují s domněním, že se zde žádné agresivní chování nevyskytuje a že bude jejich dítě v bezpečí. Myslíš si, že se ve skautské organizaci vyskytuje šikana?

*„Jo, určitě. U nás se s tím momentálně potýkáme.“*

2) Byl/a nebo jsi svědkem šikany v junácké organizaci, ať už u vás v oddíle nebo kdekoliv jinde? Pokud ano, můžeš to blíže specifikovat?

*„No, jo. U nás teď s tím zrovna bojujeme v oddíle. Starší skupinka kluků, co má už vlastní hlavu, začínají vést nebo už vedou a během svých schůzek šikanují děti. Jsou to kluci, co už u nás nemají autoritu a tím, že se dostali do vedení, si teď kompenzují to, že je někdo musí poslouchat, užívají si tu moc toho, že můžou rozkazovat. Rodiče nám píšou, ať s tím něco děláme, a příští rok nám nějaké děti odešly a řekly, že už chodit nebudou.“*

3) Myslíš si, že se u vás v oddíle vyskytuje šikana, ať už v jakékoliv podobě (kyberšikana, nadávky, vytlačování ze skupiny, agrese vůči někomu či sexuální obtěžování)?

*„Ano, jak jsem už říkal.“*

4) Máte ve vašem oddíle preventivní program, kterým se snažíte problém eliminovat? Jak řešíte případnou přítomnost šikany?

*„Preventivní program nemáme, nejspíš bychom ho mít měli. No snažíme se s kluky mluvit a řešit, kde je problém a jak by se měli chovat, chvíli je to lepší, ale pak je zas někde nějaký problém. Bojíme se, když jich pár podmíněčně vyloučíme nebo je vyloučíme úplně, že se zbytek sebere a odejde taky. Bohužel to je asi riziko, je to parta a budou spolu držet. Bohužel v tomhle věku nic moc jiného nezabere, přednášky a jiné aktivity proti šikaně jsou pro ně zbytečné.“*

5) Jaký je tvůj názor na šetření šikany v junácké organizaci prostřednictvím dotazníku? Zde příkládám Olweusův dotazník pro šetření šikany, který jsem upravila tak, aby se mohl aplikovat na členy skautské organizace.

KV

1) Skaut je často spojován s příjemným prostředím a lidé si s touto organizací šikanu nespojí, spíše ji berou jako prevenci proti šikaně a dospělý tam děti přihlašují s domněním, že se zde žádné agresivní chování nevyskytuje a že bude jejich dítě v bezpečí. Myslíš si, že se ve skautské organizaci vyskytuje šikana?

*„Ano, určitě je i ve skautu.“*

2) Byl/a nebo jsi svědkem šikany v junácké organizaci, ať už u vás v oddíle nebo kdekoliv jinde? Pokud ano, můžeš to blíže specifikovat?

*„Sama jsem šikanu zažila, ne teda ve skautu, tam jsem se cítila dobře, ale ve škole. Se skautem šikanu spojenou nemám, i když určitě někde bude. U nás v oddíle se holky hádají a dělají si ze sebe srandu, ale šikanu u nás nemáme.“*

3) Myslíš si, že se u vás v oddíle vyskytuje šikana, ať už v jakékoliv podobě (kyberšikana, nadávky, vytlačování ze skupiny, agrese vůči někomu či sexuální obtěžování)?

*„Ne. Naštěstí.“*

4) Máte ve vašem oddíle preventivní program, kterým se snažíte problém eliminovat? Jak řešíte případnou přítomnost šikany?

*„S holkami často děláme kruh, kde si o takových věcech povídáme a učíme se k sobě být milý a zároveň si všímat okolí, třeba kdyby někdo v naší blízkosti měl problém. Povídáme si tak i se světluškami. Snažíme se být hodně kamarádkové, aby v nás měly důvěru a nebály se třeba svěřit.“*

5) Jaký je tvůj názor na šetření šikany v Junácké organizaci dotazníkem? Zde příkládám Olweusův dotazník pro šetření šikany, který jsem upravila tak, aby se mohl aplikovat na členy skautské organizace.

*„Dotazník je fajn, určitě je možnost, že se díky tomu na nějakou šikanu přijde. Myslím, že když už se šikana objeví, řešit by se určitě měla.“*

NV

1) Skaut je často spojován s příjemným prostředím a lidé si s touto organizací šikanu nespojí, spíše ji berou jako prevenci proti šikaně a dospělý tam děti přihlašují s domněním, že se zde žádné agresivní chování nevyskytuje a že bude jejich dítě v bezpečí. Myslíš si, že se ve skautské organizaci vyskytuje šikana?

*„Ano, i ve skautu se může šikana objevit.“*

2) Byl/a nebo jsi svědkem šikany v junácké organizaci, ať už u vás v oddíle nebo kdekoliv jinde? Pokud ano, můžeš to blíže specifikovat?

*„Ano, v našem středisku jeden kluk byl velmi agresivní a mlátil děti, dělal jim naschvály a posmíval se jim. Občas se k němu někdo přidal, ale po čase to ostatní přestalo bavit a začalo jim to spíše lézt na nervy. Maminka se stále vymlouvala a snažila se u nás co nejdéle udržet. Naštěstí je už pryč a teď tu žádný problém nemáme. A i v jiných oddílech jsem slyšela, že tam někdo šikanu zažil.“*

3) Myslíš si, že se u vás v oddíle vyskytuje šikana, ať už v jakékoliv podobě (kyberšikana, nadávky, vytlačování ze skupiny, agrese vůči někomu či sexuální obtěžování)?

*„Teď momentálně ne, děti se sice dost skupinkují a hnijí na sebe, ale nešikanují se. Dokáží se bavit i mezi sebou a mají spíše lepší vztahy než ty špatné.“*

4) Máte ve vašem oddíle preventivní program, kterým se snažíte problém eliminovat? Jak řešíte případnou přítomnost šikany?

*„Ne, tím že tenhle problém často nemáme, tak žádný program ani nic takového nemáme.“*

5) Jaký je tvůj názor na šetření šikany v junácké organizaci prostřednictvím dotazníku? Zde příkládám Olweusův dotazník pro šetření šikany, který jsem upravila tak, aby se mohl aplikovat na členy skautské organizace.

*„Určitě jsem pro. Není nic na tom, vyplnit dotazník a možná i díky tomu pomoci k lepší společnosti.“*

### **2.6.1 Výsledek rozhovorů**

Podle odpovědí mohu soudit, že vedoucí o šikaně ve skautské organizaci nepochybují. Chápu její závažnost a nebrání se žádnému preventivnímu programu ani šetření jakoukoliv metodou. Bohužel jen málo z nich má vypracován preventivní program a takovými tématy se nezabývá. Některé oddíly jako prevenci používají hlavně komunikaci a povídání si o vhodném chování, v této aktivitě převládají spíše dívčí oddíly. Sdělování a povídání si o tématu je ale jedna z mnoha možností prevence proti šikaně. Někteří vedoucí se v Junáku se šikanou setkali nebo o ní aspoň slyšeli, popřípadě jsou přesvědčeni, že šikana v junácké organizaci je určitě přítomna. Všichni zastávají názor, že proti šetření šikany ve skautu nic nemají a nezaleží jim na tom, o jakou metodu se bude jednat. Také jsem z rozhovorů nabyla dojmu, že někteří vedoucí povědomí o šikaně mají, ale už nemají potřebu řešit, jestli se v jejich oddíle jedná o pouhé pošťuchování, nebo právě šikanu. Proto jsou někteří přesvědčeni o tom, že se u nich šikana nevyskytuje. Podle mého názoru by se o tomto

tématu mělo v Junáku více mluvit, ne nadarmo je jeden bod ze skautského zákona „*být poslušný*“. Každý oddíl by měl sdílet své zkušenosti a vhodně reagovat na projevy šikany. Také by bylo vhodné zapojovat více preventivních programů do skautské výchovy.

## **2.7 Aplikace upraveného dotazníku ve skautských oddílech**

Po rozhovorech jsem s vedoucími domluvila přeoslání souhlasu rodičům. Vedoucí přeoslali souhlas s pokyny (příloha 2). Rodiče měli za úkol přinést dokument na schůzku, kde jsem si ho vyzvedla. Potom jsem ve stanovený termín rozeslala dotazník, který děti vyplnily.

### **2.7.1 Průběh šetření**

V následující pasáži je popsán průběh a reakce rodičů na případné šetření. Zároveň je zde uveden počet souhlasů a nesouhlasů od rodičů a kolik dotazníků bylo vyplněno. Rodiče měli tři týdny na doručení souhlasu na schůzku. Během čtvrtého týdne jsem jim poslala dotazník. Veškerá data jsou zaznamenána po oddílech.

OO

V tomto oddíle jsem získala zpět 28 pozitivních souhlasů. Oddíl má 31 členů a z toho 3 souhlas nepřinesli. Na základě těchto dat jsem poslala elektronický přepracovaný dotazník 28 rodičům. Výsledky šetření ukazují, že dotazník vyplnilo 22 dětí.

ZO

V tomto oddíle jsem získala zpět 41 pozitivních souhlasů a 1 nesouhlas. V rámci nesouhlasu přišel e-mail od rodičů, že nemají o šetření zájem. Oddíl má celkem 42 dětských členů, z toho jsem na základě dat poslala elektronický dotazník 41 dětem. Nazpět se mi z tohoto oddílu vrátilo celkem 40 vyplněných dotazníků a 1 byl vyplněný jen do půlky.

DO

Do tohoto oddílu dochází 32 dětí. Po rozeslání souhlasu jsem po 3 týdnech dostala zpět 11 souhlasů s kladnou odpovědí. Zbýlých 21 souhlasů nebylo vůbec odevzdáno, 5 rodičů z těch 21 se po opakovaném připomenutí omluvilo, že ho zapomněli donést a zbytek nereagoval. Na základě reakcí jsem odeslala elektronický dotazník 11 dětem.

NO

V tomto oddíle je přihlášeno nejvíce členů z 6 zkoumaných oddílů. Počet členů je tu 45. Z toho mi oddíl předal 37 souhlasů. Všem, kteří mi předali souhlas, jsem následně rozeslala dotazníky. Vyplnilo je 35 dětí.

SO

V tomto oddíle mi bylo odevzdáno 26 souhlasů a 3 nesouhlasy. Oddíl tedy dodal všech 29 reakcí. Reakce nesouhlasných rodičů byla taková, že se děti dotazníku nechtěli účastnit, 26 dětem byl dotazník odeslán. Vyplnilo ho 25 dětí.

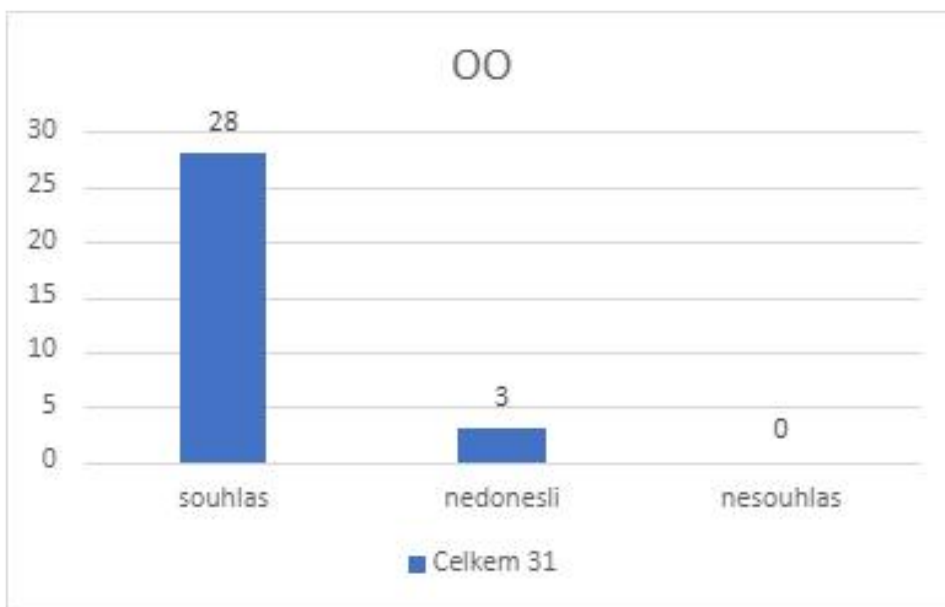
ŠO

Za tento oddíl mi bylo odevzdáno 30 souhlasů a žádný nesouhlas. Z toho vyplývá, že z celkového počtu 37 členů nedoneslo souhlas 7. Následně jsem tedy rozeslala 30 dotazníků. Vyplněno bylo všech 30.

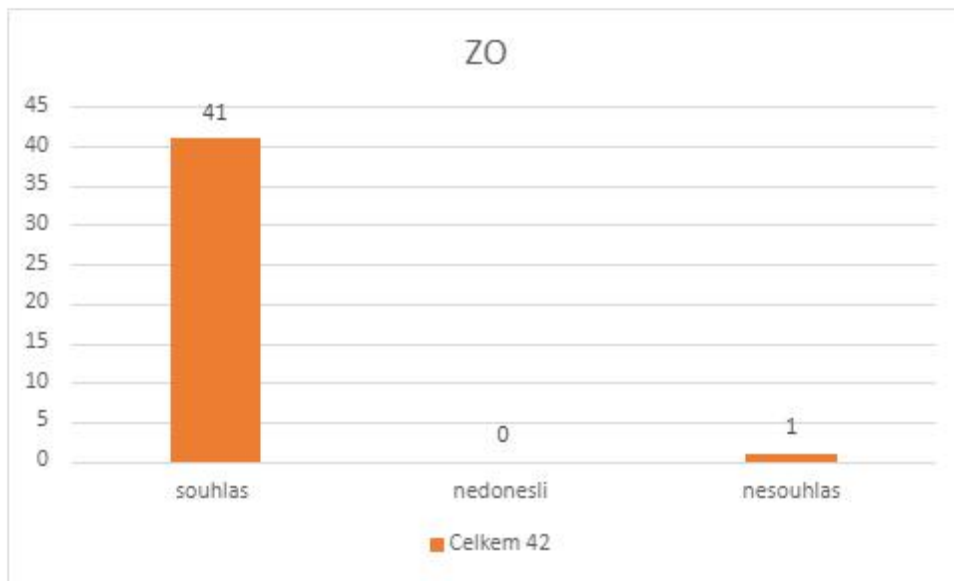
## 2.7.2 Výsledky šetření

Všechna data jsem následně uvedla po oddílech do grafů pro větší přehlednost.

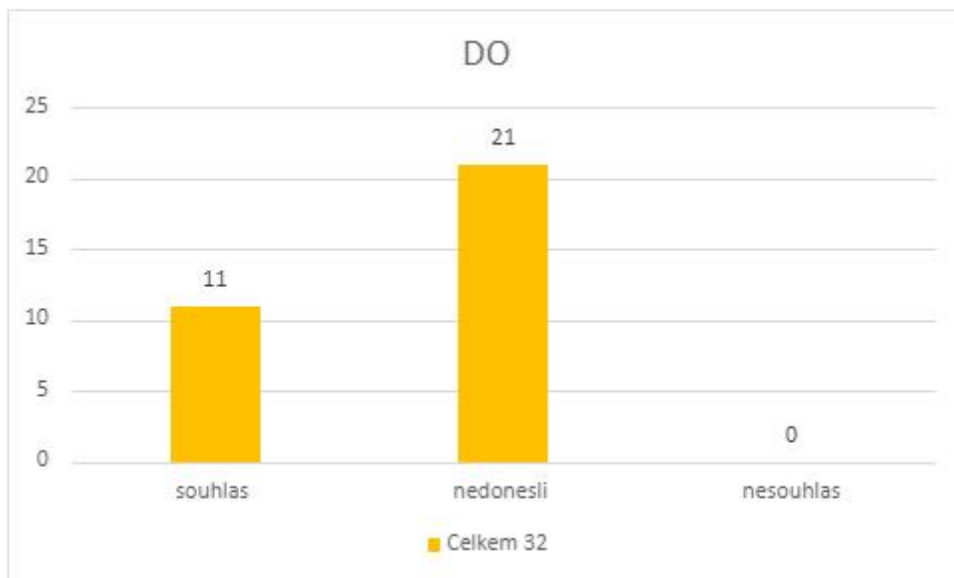
Graf 2: OO



Graf 3: ZO

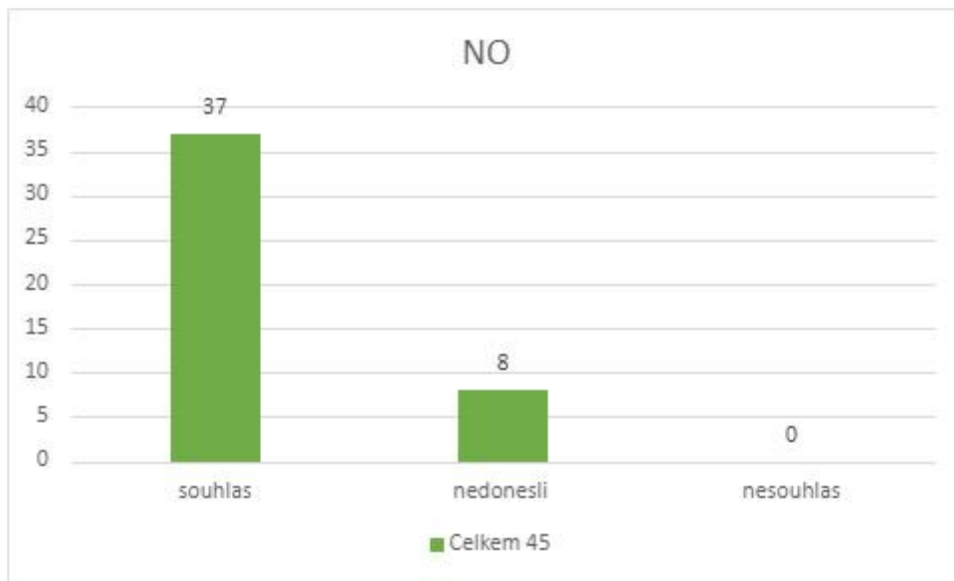


Graf 4: DO

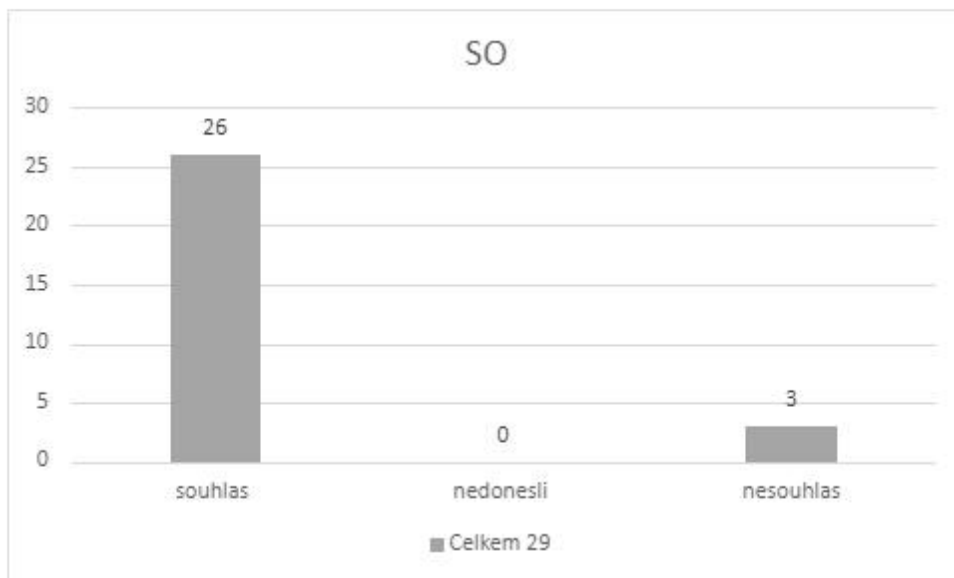




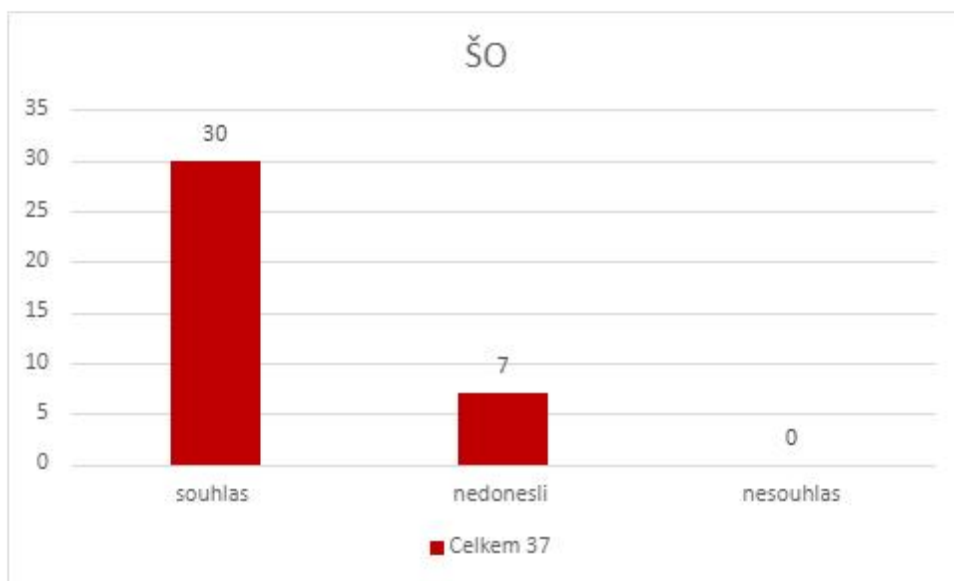
Graf 5: NO



Graf 6: SO

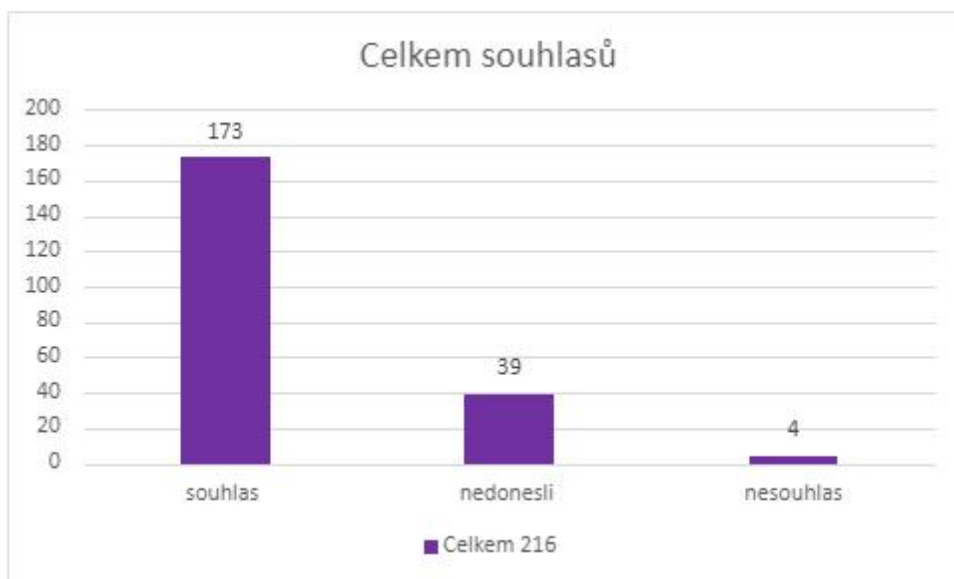


Graf 7: ŠO



Celkem bylo informovaným souhlasem obesláno 216 rodičů. Z toho souhlasilo 173 rodičů a 4 nesouhlasili, 39 rodičů souhlas s šetřením nedoneslo. Vše jsem zaznamenala do grafu 8.

Graf 8: Celkový počet souhlasů



Na základě výsledků hodnotím šetření kladně. Spousta rodičů přinesla souhlas s případným šetřením a neměla námitky vůči takovému tématu ve skautské organizaci. Žádný z rodičů neměl připomínky či narážky. Ti, co nesouhlasili s šetřením, také nevykazovali agresivnější reakce, pouze nechtěli, aby se jejich dítě výzkumu účastnilo. S tím, že někdo nedonese souhlas, jsem počítala, z vlastní zkušenosti vím, že spousta rodičů nekomunikuje a neodpovídá na e-maily ani na zprávy. Většina rodičů nereagovala.

## Závěr

Tato bakalářská práce měla za cíl zjistit reakce na šetření výskytu šikany v Junáku. Byla a stále jsem přesvědčena, že se o šikaně ve skautské organizaci málo mluví, což se mi potvrdilo rozhovory s vedoucími. Všichni respondenti přiznali, že se šikana v Junáku vyskytuje, ať už u nich nebo v jiném oddíle. Někteří se přiznali, že s tímto problémem právě bojují a někteří byli naopak přesvědčeni o tom, že u nich šikana není. Někteří maskují šikanu tím, že tomu říkají pošťuchování, škádlení a jinak. V další fázi jsem z výsledků šetření, kdy jsem zjišťovala reakce rodičů na možnost výskytu šikany v oddílech, kam docházejí jejich děti, zjistila, že většina rodičů z šesti vybraných oddílů by s šetřením neměla problém a souhlasila s vyplněním dotazníku. Nyní už vím, že máme možnost bez větších problémů získávat data o šikaně nejen u neziskových organizací, jako je Junák, ale i v zaměstnáních, církvích a dalších institucích. Také máme možnost využít upravený Olweusův dotazník i v Junáku. Samozřejmě ho lze použít i jinde. Také jsem během svého výzkumu zjistila že právě Olweusův dotazník je příliš dlouhý, popřípadě vhodnější jen pro určitou generaci. I mně se při úpravě zdál velmi zdlouhavý. Pro další výzkum na téma šikana v Junáku bych zvolila metodu rozhovorů s respondenty nebo se pokusila o vlastní dotazníkové šetření.

## Seznam použité literatury

BENDL, S., 2003. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha: ISV. ISBN 80-86642-08-9.

DE WET, C., 2006. Bullying - everyone's problem [online]. XX. XX. 2006 [cit. 2022-06-22]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=10&sid=fcdac290-381c-449c-8e39-6dce39750c20%40sdcvssessmgr01&bdata=JkF1dGhUeXBIPWlwLHNoaWlmbGFuZz1jcyZzaXRIPWVkcylsaXZlJnNjb3BIPXNpdGU%3d#AN=22265746&db=asn>

EINARSEN, S. et al., 2011. The Concept of Bullying and Harassment at Work: The European Tradition. In: EINARSEN, S. et al., 2011. *Bullying and Harassment in the Workplace*. Boca Raton: CRC Press, ISBN 9780429132483.

GAFFNEY, H., M. TTOFI a D. FARRINGTON, 2018. Evaluating the effectiveness of school-bullying prevention programs: An updated meta-analytical review. *Aggression and Violent Behavior* [online]. 45, 111–133 [cit. 2022-08-03]. ISSN 1359-1789. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.07.001>

JUNÁK - ČESKÝ SKAUT, 2014. Stanovy spolku. In: *Krizovatka.skaut.cz* [online]. 29. 3. 2014 [cit. 2022-08-03]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/spisovna/stanovy-junaka-ceskeho-skauta/2020-06/predpis-stanovy>

JUNÁK - ČESKÝ SKAUT, 2021a. Řád pro vzdělávání činovnic a činovníků. In: *Krizovatka.skaut.cz* [online]. 17. 4. 2021 [cit. 2022-08-03]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/spisovna/rady/rad-pro-vzdelavani-cinovnic-a-cinovniku>

JUNÁK - ČESKÝ SKAUT, 2021b. Skautská výchovná metoda. In: *Krizovatka.skaut.cz* [online]. 28. 5. 2021 [cit. 2022-08-03]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/vedu-oddil/skautska-vychova/skautska-vychovna-metoda>

JUNÁK - ČESKÝ SKAUT, 2022. Organizační řád. In: *Krizovatka.skaut.cz* [online]. 13. 2. 2022 [cit. 2022-08-03]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/spisovna/rady/organi-zacni-rad>

KOLÁŘ, M., 1997. *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-123-1.

KOLÁŘ, M., 2001. *Bolest šikanování: [cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách]*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-513-X.

KOLLEROVÁ, L., A. POSPÍŠILOVÁ a P. JANOŠOVÁ, 2020. *Šikanování na školách*. Praha: Středisko společných činností AV ČR. ISBN 978-80-270-9005-1.

KOPECKÝ, K. a V. KREJČÍ, 2010. *Rizika virtuální komunikace: (příručka pro učitele a rodiče)* [online]. Olomouc: NET UNIVERSITY [cit. 2022-06-04]. ISBN 978-80-254-7866-0. Dostupné z: [http://archiv.zsstipa.cz/informace/ke\\_stazeni/enebezpeci\\_a5\\_3.pdf](http://archiv.zsstipa.cz/informace/ke_stazeni/enebezpeci_a5_3.pdf)

LEYMANN, H., 1996. The Content and Development of Mobbing at Work. *European Journal of Work and Organizational Psychology*. 5(2), 165–184. ISSN 1359-432X

LIMBER, S., K. BREIVIK a P. K. SMITH, 2021. Dan Olweus (1931–2020). *International Journal of Bullying Prevention* [online]. 76(5), 810 [cit. 2022-08-03]. ISSN 2523-3661. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s42380-021-00096-5>

MEZERA, A., 2011. Nová cesta k léčbě šikany. *E-psychologie* [online]. 5(4), 79–81 [cit. 2022-06-22]. ISSN 1802-8853. Dostupné z: <https://www.e-psycholog.eu/clanek/138>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2004. Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. j. 28 275/2000 - 22 k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení. In: *Msmt.cz* [online]. 26. 4. 2004 [cit. 2022-08-01]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicky-pokyn-k-sikanovani>

OLWEUS, D. a S. LIMBER, 2010. Bullying in school: Evaluation and dissemination of the Olweus Bullying Prevention Program. *The American journal of orthopsychiatry* [online]. 80(1), 124–134 [cit. 2022-08-03]. ISSN 1939-0025. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.2010.01015.x>

OLWEUS, D., 1993. *Bullying at school: what we know and what we can do*. Oxford: Blackwell. ISBN 0-631-19241-7.

OLWEUS, D., 1996. The Olweus Bully/Victim Questionnaire. *British Journal of Educational Psychology Journal of Adolescent Health* [online]. [cit. 2022-08-03]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1037/t09634-000>

OLWEUS, D., 1999. Norway. In: SMITH, P. K. et al., 1999. *The nature of school bullying: A cross-national perspective*. London: Routledge, 28–48.

OLWEUS, D., 2001. Olweus' core program against bullying and antisocial behavior: A teacher handbook. Bergen, Norway: Author

OLWEUS, D., 2007. Olweus Bullying Questionnaire: Scannable paper version. Center City, MN: Hazelden.

ŘÍČAN, P. a P. JANOŠOVÁ, 2010. *Jak na šikanu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2991-6.

ŘÍČAN, P., 1995. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-049-9.

ŘÍČAN, P., 2010. *Psychologie osobnosti: obor v pohybu*. 6., rev. a dopl. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3133-9.

VÁGNEROVÁ, M., 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání druhé, doplněné a přepracované. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2153-1

### **Seznam použitých obrázků**

HIERARCHIE JEDNOTLIVÝCH ORGÁNU ÚSTŘEDÍ JUNÁKA - ČESKÉHO SKAUTA, 2022. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2022-08-04]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Organiza%C4%8Dn%C3%AD\\_struktura\\_Jun%C3%A1ka#/media/Soubor:Organiza%C4%8Dn%C3%AD\\_struktura\\_%C3%BAst%C5%99ed%C3%AD\\_jun%C3%A1ka.svg](https://cs.wikipedia.org/wiki/Organiza%C4%8Dn%C3%AD_struktura_Jun%C3%A1ka#/media/Soubor:Organiza%C4%8Dn%C3%AD_struktura_%C3%BAst%C5%99ed%C3%AD_jun%C3%A1ka.svg)

JUNÁK - ČESKÝ SKAUT, 2021. Skautská výchovná metoda. In: *Krizovatka.skaut.cz* [online]. 28. 5. 2021 [cit. 2022-08-03]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/vedu-oddil/skautska-vychova/skautska-vychovna-metoda>

SCHÉMA ORGANIZAČNÍ STRUKTURY, 2022. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2022-08-04]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Organiza%C4%8Dn%C3%AD\\_struktura\\_Jun%C3%A1ka#/media/Soubor:Organiza%C4%8Dn%C3%AD\\_struktura\\_Jun%C3%A1ka.svg](https://cs.wikipedia.org/wiki/Organiza%C4%8Dn%C3%AD_struktura_Jun%C3%A1ka#/media/Soubor:Organiza%C4%8Dn%C3%AD_struktura_Jun%C3%A1ka.svg)

## Seznam obrázků, tabulek a grafů

Obrázek 1: Junák – Český skaut .....	21
Obrázek 2: Valný sněm.....	21
Obrázek 3: Skautská výchovná metoda .....	24
Tabulka 1: Charakteristika oddílů.....	32
Graf 1: Poptávka .....	30
Graf 2: OO .....	39
Graf 3: ZO.....	40
Graf 4: DO .....	40
Graf 5: NO .....	41
Graf 6: SO.....	41
Graf 7: ŠO.....	42
Graf 8: Celkový počet souhlasů.....	42

## **Seznam příloh**

Příloha 1 – Upravený Olweusův dotazník

Příloha 2 – Souhlas rodičů a zákonných zástupců



# **Přílohy**

## **Příloha 1**

## Olweusův dotazník - Junák

### 1 Název Střediska a oddílu

### 2 Věk

### 3 Datum

Neuvádějte nikde své jméno. Nikdo nebude vědět, jak jste na tyto otázky odpověděli. Je ale důležité, abyste odpověděli pečlivě a tak, jak se skutečně cítíte. Někdy je těžké se rozhodnout, co odpovědět. Pak jen odpovězte, jak si myslíte, že to je.

Většina otázek se týká vašeho života ve skaut v posledních několika měsících, tedy období od začátku školního roku až do současnosti.

Když tedy odpovídáte, měli byste myslet na to, jaké to bylo během posledních 2 nebo 3 měsíců, a nejen na to, jak to je právě teď.

V tomto dotazníku najdete otázky o vašem životě ve skautské organizaci. U každé otázky je několik odpovědí. Odpovězte na otázku tak, že označíte odpověď, která nejlépe popisuje, jak se cítíte na skautu. Pokud se vám ve skautu opravdu nelíbí, označte odpověď „Skaut se mi opravdu nelíbí“. Pokud máš opravdu skaut rád, označ odpověď „Skaut mám moc rád“ a tak dále.

#### 4 Jak se ti líbí ve Skautu?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Skaut nemám rád opravdu moc     Skaut nemám rád     Skaut nemám rád ani nerad     Skaut mám rád     Skaut mám opravdu moc rád

#### 5 Jsi chlapec nebo dívka?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Chlapec     Dívka

#### 6 Kolik dobrých přátel máš ve skautu?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- žádné     ve skautu mám 1 dobrého kamaráda     Mám 2 nebo 3 dobré přátele     Mám 4 nebo 5 dobrých přátel  
 Mám 6 nebo více dobrých přátel ve skautu

#### O šikanování ostatními členy

Bude následovat několik otázek týkajících se šikany ostatními členy. Nejprve definujeme nebo vysvětlíme slovo šikana. Říkáme, že druhý je šikanován, když jiný člen nebo několik dalších členů

- říkají zlé a zraňující věci nebo si z něj dělají legraci, nebo ho nazývají zlymi a

zraňujícími jmény

- úplně ho ignorují nebo ho vylučují ze skupiny přátel nebo ho/ji odstraňují z věci/aktivit záměrně

- mlátí, kopou, strkají nebo ho/ji zamykají v místnosti

- lžou nebo šíří falešné fámy o něm/ni nebo předávají podlé poznámky a snaží se, aby ho/ji ostatní členové neměli rádi

a další podobné škodlivé věci.

Když mluvíme o šikaně, tak je člen opakovaně škádlen podlým a zraňujícím způsobem a pro šikanovaného člena je těžké se bránit.

Ale šikanou nenazýváme, když je škádlení provedeno přátelsky a hravě.

## 7 Jak často jste ve skautu byli šikanováni za posledních pár měsíců?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Posledních pár měsíců jsem nebyl ve skautu šikanován
- při každé schůzce nebo akci
- Stalo se to jen 1x nebo 2x
- 2x nebo 3x za měsíc
- asi jednou týdně

Byli jste ve skautu v posledních několika měsících šikanováni jedním nebo více z následujících způsobů?

## 8 Byl/a jsi nazýván/a zlými jmény, byl/a zesměšňován/a nebo škádlen/a zraňujícím způsobem?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- za posledních pár měsíců se mi to nestalo
- pouze 1x nebo 2x
- 2x nebo 3x za měsíc
- asi jednou týdně
- při každé schůzce nebo akci

## 9 Ostatní členové mě vynechali z aktivity naschvál, vyloučili mě ze své skupiny přátel nebo mě úplně ignorovali

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- za posledních pár měsíců se mi to nestalo
- pouze 1x nebo 2x
- 2x nebo 3x za měsíc
- asi jednou týdně
- při každé schůzce nebo akci

---

10 Byl/a jsem mlácen/a, kopán/a, strkán/a nebo někde zamčen/a.

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- za posledních pár měsíců se mi to nestalo    pouze 1x nebo 2x    2x nebo 3x za měsíc    asi jednou týdně  
 při každé schůzce nebo akci

11 Ostatní členové mi lhali popř. šířili o mně falešné fámy a snažili se, aby mě ostatní neměli rádi.

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- za posledních pár měsíců se mi to nestalo    pouze 1x nebo 2x    2x nebo 3x za měsíc    asi jednou týdně  
 při každé schůzce nebo akci

12 Bylo mi vyhrožováno nebo jsem byl donucen dělat věci které jsem dělat nechtěl

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- za posledních pár měsíců se mi to nestalo    pouze 1x nebo 2x    2x nebo 3x za měsíc    asi jednou týdně  
 při každé schůzce nebo akci

13 Byl/a jsem urážen/a zlými jmény nebo komentáři o mé rase nebo barvě pleti

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- za posledních pár měsíců se mi to nestalo    pouze 1x nebo 2x    2x nebo 3x za měsíc    asi jednou týdně  
 při každé schůzce nebo akci

14 Byl/a jsem urážen/a zlými jmény, komentáři nebo gesty se sexuálním významem

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- za posledních pár měsíců se mi to nestalo    pouze 1x nebo 2x    2x nebo 3x za měsíc    asi jednou týdně  
 při každé schůzce nebo akci

---

### 15 Byl/a jsem urážen/a zlými jmény, komentáři, hovory, zprávami nebo obrázky přes mobilní telefon nebo počítač (internet)

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- za posledních pár měsíců se mi to nestalo    pouze 1x nebo 2x    2x nebo 3x za měsíc    asi jednou týdně  
 při každé schůzce nebo akci

### 16 V případě, že jste byli šikanováni přes mobilní telefon nebo přes internet, jak k tomu došlo?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- pouze přes mobilní telefon    pouze přes počítač (internet)    oběma způsoby

### 17 Popište prosím jakými způsoby

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- za poslední dobu jsem nebyl/a šikanován/a  
 byla jsem šikanována :

### 18 Byl/a jsem šikanován/a jiným způsobem

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- za posledních pár měsíců se mi to nestalo    pouze 1x nebo 2x    2x nebo 3x za měsíc    asi jednou týdně  
 při každé schůzce nebo akci

### 19 popište prosím jakým způsobem

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- za poslední dobu jsem nebyla ve skautu šikanována  
 Tímto způsobem:

### 20 Z jaké věkové kategorie tě ostatní členové nejvíce šikanují

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Posledních pár měsíců jsem nebyl/a ve skautu šikanován/a    Ve stejném věku ve stejné družině/oddílu    Ve stejném věku ale v jiné družině/oddílu    Ve starší družině/oddílu  
 V mladší

## 21 Byli jste šikanováni chlapci nebo dívkami?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- |   |  |  |   |
|---|--|--|---|
| <input type="checkbox"/> Posledních pár měsíců mě ve skautu nikdo nešikanoval | <input type="checkbox"/> Hlavně 1 dívka            | <input type="checkbox"/> Od několika dívek | <input type="checkbox"/> Hlavně 1 chlapec |
| <input type="checkbox"/> Od několika chlapců                                  | <input type="checkbox"/> Ze strany chlapců a dívek |  |   |

## 22 Kolika členy jste byli obvykle šikanováni?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- |  |   |  |  |
|--|---|--|--|
| <input type="checkbox"/> Za poslední měsíce mě ve skautu nikdo nešikanoval | <input type="checkbox"/> Hlavně jedna osoba               | <input type="checkbox"/> Skupinou 2-3 lidí | <input type="checkbox"/> Skupinou 4-9 lidí |
| <input type="checkbox"/> Skupinou více než 9 lidí                          | <input type="checkbox"/> Několika různými členy/skupinami |  |  |

## 23 Jak dlouho šikana trvala?

Nápověda k otázce: *Vyber jednu odpověď*

- |  |   |  |   |
|--|---|--|---|
| <input type="checkbox"/> Za posledních pár měsíců jsem nebyl/a šikanován/a | <input type="checkbox"/> trvalo to jeden nebo dva týdny | <input type="checkbox"/> trvalo to asi měsíc | <input type="checkbox"/> trvalo to asi 6 měsíců |
| <input type="checkbox"/> trvalo to asi rok                                 | <input type="checkbox"/> trvá to už několik let         |  |   |

## 24 Kde vás šikanovali?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- |  |  |
|--|--|
| <input type="checkbox"/> Za posledních pár měsíců jsem ve skautu nebyl šikanován | <input type="checkbox"/> Za posledních pár měsíců jsem byla šikanována na jednom nebo více místech |
|--|--|

## 25 pokud jste byli šikanováni, zaškrtněte prosím kde

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- |   |   |  |  |
|---|---|--|--|
| <input type="checkbox"/> Nebyl jsem šikanován/a   | <input type="checkbox"/> na hřišti, sportovním hřišti( ve volné chvíli) | <input type="checkbox"/> na chodbě, schodištích, společenských místnostech | <input type="checkbox"/> v klubovně (když byl vedoucí v místnosti) |
| <input type="checkbox"/> v klubovně (když nebyl vedoucí v místnosti)                      | <input type="checkbox"/> V koupelně, na záchodech                       | <input type="checkbox"/> v šatně   | <input type="checkbox"/> v jídelně                                 |
| <input type="checkbox"/> na cestě na skauta nebo ze skauta                                | <input type="checkbox"/> na zastávce                                    | <input type="checkbox"/> v autobuse, na cestě na skautskou akci, schůzku   |  |
| <input type="checkbox"/> někde jinde (týká se skautu)- v tomto případě prosím napište kde | <input type="text"/>  |  |  |

## 26 Řekl jsi někomu, že jsi byl v posledních několika měsících šikanován?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- |  |  |   |
|--|--|---|
| <input type="checkbox"/> Za posledních pár měsíců jsem nebyl ve skautu šikanován | <input type="checkbox"/> Byl/jsem šikanován, ale nikomu jsem to neřekl | <input type="checkbox"/> Byl/ jsem šikanován a někomu jsem o tom řekl |
|--|--|---|

## 27 Vyberte komu, pokud jste to někomu řekli

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- |   |   |  |  |
|---|---|--|--|
| <input type="checkbox"/> Nikomu jsem to neřekl                            | <input type="checkbox"/> Svému vedoucímu    | <input type="checkbox"/> jiný dospělý ve skautu (rádce, jiný člen, jiný vedoucí ze skautu) | <input type="checkbox"/> rodiči/zákonnému zástupci |
| <input type="checkbox"/> bratru/sestře                                    | <input type="checkbox"/> přáteli/ kamarádům |  |  |
| <input type="checkbox"/> někdo jiný - v tomto případě prosím napište komu | <input type="text"/>                        |  |  |

## 28 Jak často se vedoucí nebo ostatní dospělí snaží zastavit, když je někdo ve skautu šikanován?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- |                                      |  |                                |                                |                                     |
|--------------------------------------|--|--------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> skoro nikdy | <input type="checkbox"/> jednou za čas | <input type="checkbox"/> někdy | <input type="checkbox"/> často | <input type="checkbox"/> téměř vždy |
|--------------------------------------|--|--------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------|



---

### 29 Jak často se ostatní členové snaží zastavit, když je někdo ve skautu šikanován?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- skoro nikdy    jednou za čas    někdy    často    téměř vždy

### 30 Snažil se nějaký dospělý doma kontaktovat vedoucí, aby se pokusili zastavit šikanu ve skautu za posledních pár měsíců?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Posledních pár měsíců jsem nebyl šikanován    Ne, nekontaktovali skautské vedoucí    Ano, jednou je kontaktovali    Ano, kontaktovali je několikrát

### 31 Když vidíš jiného člena tvého věku, který je šikanován, co cítíš nebo co si myslíš?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Pravděpodobně si to zaslouží    Nic necítím    Je mi ho/jí trochu líto    Je mi ho/jí líto a chci mu pomoci

O šikaně ostatních členů

### 32 Jak často jste se účastnili při šikaně jiného člena skautské organizace za posledních pár měsíců?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Za posledních pár měsíců jsem na skautu nešikanoval jiného člena    Stalo se to jen jednou nebo dvakrát    2x nebo 3x za měsíc    Jednou týdně  
 Několikrát týdně

Šikanovali jste na skautu v posledních několika měsících jiného člena jedním nebo více z následujících způsobů?

Opovžte prosím na všechny otázky.

### 33 Volal jsem na něj/ni neslušnými jmény, zesměšňoval ho/jí nebo jiným způsobem zraňoval?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Za posledních pár měsíců jsem na skautu nešikanoval jiného člena    Stalo se to jen jednou nebo dvakrát    2x nebo 3x za měsíc    Jednou týdně  
 Několikrát týdně

34 Úmyslně jsou vyloučil z aktivit, ze skupiny přátel nebo jsem ho úplně ignoroval.

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Za posledních pár měsíců jsem na skautu nešikanoval jiného člena
- Stalo se to jen jednou nebo dvakrát
- 2x nebo 3x za měsíc
- Jednou týdně
- Několikrát týdně

35 Bít, kopal, mlátil jsem ho/ji, nebo ho/ji někde zamkl.

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Za posledních pár měsíců jsem na skautu nešikanoval jiného člena
- Stalo se to jen jednou nebo dvakrát
- 2x nebo 3x za měsíc
- Jednou týdně
- Několikrát týdně

36 Šířil jsem o něm/ní falešné fámy a snažil se, aby ho ostatní neměli rádi.

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Za posledních pár měsíců jsem na skautu nešikanoval jiného člena
- Stalo se to jen jednou nebo dvakrát
- 2x nebo 3x za měsíc
- Jednou týdně
- Několikrát týdně

37 Vyhrožoval jsem mu/jí, nebo ho/ji nutil dělat věci, které dělat nechtěl/la

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Za posledních pár měsíců jsem na skautu nešikanoval jiného člena
- Stalo se to jen jednou nebo dvakrát
- 2x nebo 3x za měsíc
- Jednou týdně
- Několikrát týdně

38 Zlomyslně jsem ho/ji šikanoval jmény nebo komentáři o jeho/její rase nebo barvě pleti.

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Za posledních pár měsíců jsem na skautu nešikanoval jiného člena
- Stalo se to jen jednou nebo dvakrát
- 2x nebo 3x za měsíc
- Jednou týdně
- Několikrát týdně

---

**39 Zlomyslně jsem ho /ji šikanoval jmény, komentáři nebo gesty se sexuálním významem.**Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Za posledních pár měsíců jsem na skautu nešikanoval jiného člena  Stalo se to jen jednou nebo dvakrát  2x nebo 3x za měsíc  Jednou týdně
- Několikrát týdně

**40 Zlomyslně jsem ho/ji šikanoval zraňujícími zprávami, hovory, obrázky nebo jiným způsobem na mobilním telefonu nebo počítači(internet).**Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Za posledních pár měsíců jsem na skautu nešikanoval jiného člena  Stalo se to jen jednou nebo dvakrát  2x nebo 3x za měsíc  Jednou týdně
- Několikrát týdně

**41 V případě, že jsem šikanoval jiného člena na skautu na svém mobilním telefonu nebo přes počítač (internet), jak k tomu došlo ?**Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Pouze na mobilním telefonu  Pouze přes počítač(internet)  oběma způsoby

**42 Popište prosím jakými způsoby**Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- neodpovídat
- odpovědět

**43 Šikanoval jsem ho/ji jiným způsobem**Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Za posledních pár měsíců jsem na skautu nešikanoval jiného člena  Stalo se to jen jednou nebo dvakrát  2x nebo 3x za měsíc  Jednou týdně
- Několikrát týdně

## 44 popište prosím jakým způsobem

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Neodpovídat
- Odpovědět

## 45 Mluvil s tebou tvůj nebo jiný vedoucí o šikaně jiných členů ve skautu za posledních pár měsíců?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Za posledních pár měsíců jsem nikoho nešikanoval
- ne, nemluvili o tom semnou
- ano, mluvili o tom semnou
- ano, mluvili o tom semnou několikrát

## 46 Mluvil s tebou doma nějaký dospělý o šikaně jiných členů ve skautu za posledních pár měsíců?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Za posledních pár měsíců jsem nikoho nešikanoval
- ne, nemluvili o tom semnou
- ano, mluvili o tom semnou
- ano, mluvili o tom semnou několikrát

## 47 Myslíte, že byste se přidali k šikaně jiného člena kterého nemáte rádi?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano
- Ano, možná
- Nevím
- Ne, to si nemyslím
- Ne
- Rozhodně ne

## 48 Jak obvykle reagujete, když vidíte nebo pochopíte, že člen skautu ve vašem věku je šikanován ostatními členy

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Nikdy jsem si nevšiml, že by členové mého věku byli šikanováni
- Účastním se šikany
- Nic nedělám, ale myslím si, že šikana je v pořádku
- Jen sleduji co se děje
- Nedělám nic, ale myslím si, že bych měl/a pomoci šikanovanému členovi.
- Snažím se tím či jiným způsobem pomoci šikanovanému členovi

## 49 Jak často se bojíš šikanování ostatními členy ve skautu?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Nikdy
- Zřídka
- Někdy
- Poměrně často
- Často
- Velmi často

50 Kolik si myslíš, že celkově tvůj družinový/oddílový vedoucí udělal za posledních pár měsíců proti šikaně?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

Málo nebo nic    Poměrně málo    Něco    poměrně dost    Hodně

Děkuji

## **Informovaný souhlas s vyplněním dotazníku**

Vážený rodiče, zákonní zástupci, jmenuji se Michaela Urbanová a jsem studentkou Husitské teologické fakulty Karlovy Univerzity a také vedoucí skautského oddílu v Praze. V rámci své bakalářské práce uskutečňuji výzkumné šetření, jehož cílem je zjistit, zda by bylo možné využít přepracovaný Olweusův dotazník o šikaně ve školním prostředí v junácké organizaci. Výzkumné šetření uskutečňuji formou elektronického dotazníku. Výzkum je zcela anonymní, získané informace budou sloužit pouze pro účely zmiňované bakalářské práce.

V případě Vašeho souhlasu předejte, prosím, vyplněný souhlas Vašemu skautskému vedoucímu oddílu a následně Vám/ Vašim dětem bude zaslán dotazník v elektronické podobě, který budou moct vyplnit.

Děkuji za Vaši ochotu a spolupráci na výzkumném šetření. Michaela Urbanová

Souhlasím – nesouhlasím s vyplněním dotazníku mým dítětem.

Podpis

rodiče/zákonného

zástupce:

.....